

Qaz təchizatı haqqında

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Bu Qanun Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 11-ci, 12-ci, 13-cü və 20-ci bəndlərinə uyğun olaraq qazın nəqli, paylanması, saxlanması, satışı, istehlakı, idxalı, ixracı, qaz qurğularının istismarı, habelə qaz təchizatı sektorunda dövlət tənzimlənməsi, o cümlədən dövlət nəzarəti ilə bağlı münasibətləri tənzimləyir.

I fəsil

ÜMUMİ MÜDDƏALAR

Madde 1. Qanunun məqsədi və tətbiq dairəsi

1.1. Bu Qanunun məqsədi qazın nəqlindən, paylanmasından, saxlanmasından, satışından, idxalından, ixracından, qaz qurğularının istismarından və qazın istehlakından irəli gələn münasibətlərin hüquqi əsaslarını, qaz təchizatı sektorunun idarəedilməsi və tənzimlənməsində dövlət orqanlarının və energetika və kommunal xidmətlər sahələrində tənzimləyicinin səlahiyyətlərini, qaz təchizatı subyektlərinin hüquq və vəzifələrini müəyyən etməkdən, bu subyektlər tərəfindən azad rəqabət şəraitində ətraf mühitə vurulan zərəri minimuma endirməklə və qazdan səmərəli istifadə etməklə qaz bazarına sərbəst girişi təmin etməkdən, istehlakçıları fasiləsiz və təhlükəsiz olaraq etibarlı, keyfiyyətli və əlçatan qazla təmin etməkdən ibarətdir.

1.2. Bu Qanunun tətbiq sahəsinə aşağıdakılar daxildir:

1.2.1. qaz təchizatı sektoruna aid iqtisadi fəaliyyət növləri:

1.2.1.1. qazın nəqli;

1.2.1.2. qazın paylanması;

1.2.1.3. qazın saxlanması;

1.2.1.4. qazın idxal və ixrac edilməsi;

1.2.1.5. qazın satışı;

1.2.1.6. qaz bazarlarının fəaliyyətinin təşkili;

1.2.2. qaz təchizatı sektorunun idarə olunması və tənzimlənməsində dövlət orqanlarının və tənzimləyicinin səlahiyyətləri;

1.2.3. qaz təchizatı subyektlərinin hüquq və vəzifələri;

1.2.4. qaz təchizatı obyektlərinin təhlükəsizliyi və mühafizəsi;

1.2.5. qazın istehlakı.

1.3. Qaz yataqlarının kəşfi və işlənməsi, qazın hasilatı, emalı, nəqlə hazırlanması və neft-qaz çıxarma müəssisələri tərəfindən onun toplanıb təchizat məntəqəsinə qədər çatdırılması, mayeləşdirilməsi, o cümlədən mühərriklərdə yanacaq şəklində işlədilən sıxılmış qazın istifadəsi, qazın dəmir yolu, avtomobil yolları, hava və su nəqliyyatı vasitəsilə daşınması və qaz qurğularının sertifikatlaşdırılması ilə əlaqədar münasibətlər digər normativ hüquqi aktlarla tənzimlənir.

1.4. Bu Qanun Azərbaycan Respublikasının ayrı-ayrı qanunları ilə təsdiq edilmiş hasilatın pay bölgüsü haqqında sazişlərə və qazın ixrac boru kəmərləri vasitəsilə nəql edilməsinə dair sazişlərə, eləcə də həmin sazişlər çərçivəsində Azərbaycan Respublikasının qanunları ilə təsdiq edilmiş digər sənədlərə yalnız həmin sənədlərdə nəzərdə tutulan hallarda şamil edilir.

1.5. Ələt azad iqtisadi zonasının qaz təchizatı sektorunda münasibətlər “Ələt azad iqtisadi zonası haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tələblərinə uyğun olaraq tənzimlənilir.

Maddə 2. Əsas anlayışlar

2.1. Bu Qanunda istifadə olunan əsas anlayışlar aşağıdakı mənaları ifadə edir:

2.1.1. **balanslaşdırıcı bazar** – qaz təchizatı sisteminin balansını təmin etmək üçün balanslaşdırıcı xidmətlərin göstərildiyi bazar;

2.1.2. **balanslaşdırıcı xidmət** – qaza olan tələbat və təchiz olunan qazın həcmi arasında uyğunsuzluqları aradan qaldırmaq məqsədilə bu Qanunun 25.1.4-cü maddəsində müəyyən olunan müqavilə əsasında qaz nəqli sistemi operatoruna göstərilən xidmət;

2.1.3. **balanslaşdırma** – qaz təchizatı sisteminin balansını əməliyyat limitləri daxilində saxlamaq məqsədilə, qaz nəqli sistemi operatoru tərəfindən qazın nəqli şəbəkəsinə qazı tələbata uyğun həcmərdə verməklə və ya həmin şəbəkədən izafi qaz həcmələrini götürməklə qaz axınının tənzimlənməsi üzrə görülən tədbirlərin məcmusu;

2.1.4. **çixış hüququ** – qaz təchizatı subyektlərinin və istehlakçının qazın nəqli şəbəkəsindən, qazpaylayıcı şəbəkədən və ya yeraltı qaz anbarlarından əvvəlcədən müəyyən edilmiş, ayrı-seçkiliyə yol verilməyən və şəffaf şərtlərlə (birtipli müqavilələrə, tariflərə uyğun) istifadə etmək hüququ və bu hüququn təmin edilməsi üzrə sistem operatorlarının vəzifələri;

2.1.5. **fərdi qeyri-balans** – qaz təchizatı subyektlərinin qaz təchizatı sistemində verdikləri və ya sistemdən götürdükləri qazın həcmi ilə həmin subyektlərin qaz bazarında götürdükləri öhdəliklər arasındakı fərq;

2.1.6. **fyuçers ticarəti bazarı** – qazın fiziki çatdırılması ilə nəticələnməsindən asılı olmayaraq, əvvəlcədən razılaşdırılmış tarixə və qiymətə alqı-satqı üçün törəmə maliyyə alətləri ilə ticarətin həyata keçirilməsi üzrə mərkəzləşdirilmiş qaz bazarı;

2.1.7. **ikiterəfli müqavilə** – topdansatış qaz bazarında qaz bazarı subyektləri arasında könüllülük əsasında bağlanan qazın topdan satınalma müqaviləsi;

2.1.8. **istehlakçı** – alqı-satqı müqaviləsi əsasında qazı satın alan və qazdan yanacaq və ya xammal kimi istifadə edən hüquqi və ya fiziki şəxs;

2.1.9. **klirinq** – topdansatış qaz bazarında qaz bazarı subyektlərinin digər subyektlərə göndərdiyi sifarişlərdən irəli gələn tələb və öhdəliklərin bir xalis tələbə və ya öhdəliyə çevrilməsi;

2.1.10. **qaz** – yerin təkindən qaz və ya başqa formada çıxarılan, mayeləşdirilərək, sıxlaşdırılaraq və ya emaldan keçirilərək (mayeləşdirilmiş neft qazı (LPG) istisna olmaqla) bazara təchiz edilən təbii karbohidrogenlər;

2.1.11. **qaz bazarı** – topdansatış və pərakəndə qaz satışı bazarı;

2.1.12. **qaz bazarı operatoru** – topdansatış qaz bazarının fəaliyyətini təşkil etmək üçün qaz nəqli sistemi operatorunun tərkibində yaradılan struktur vahidi;

2.1.13. **qaz bazarı subyektləri** – qaz bazarında iştirak etmək hüququ olan bu Qanunun 18-ci maddəsində nəzərdə tutulan hüquqi və ya fiziki şəxslər;

2.1.14. **qaz qurğusu** – qazın yanacaq və müxtəlif növ məhsulların istehsalı üçün xammal kimi istehlakı prosesində istifadə olunan, texniki rəqlamentlərin tələblərinə cavab verən və uyğunluq sertifikatı olan məişət qaz qurğusu və ya sənaye qaz qurğusu;

2.1.15. **qaz satıcısı** – qazın satışını həyata keçirən hüquqi və ya fiziki şəxslər;

2.1.16. **qaz şəbəkələri** – qazın nəqli şəbəkəsi və qazpaylayıcı şəbəkə;

2.1.17. **Qaz Şəbəkəsi Məcəlləsi** – müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən qəbul edilən və qaz təchizatı sisteminin planlaşdırılması, inkişafı, çixış hüququnun həyata keçirilməsi, qaz şəbəkələrinə

qoşulma, qaz təchizatı sisteminin normal və qəza rejimlərində, o cümlədən nəzarət və idarəetmənin texniki sisteminə uyğun istismarı, qaz sərfiyyatının ölçülməsi, buna dair məlumatların mübadiləsi, eləcə də nəzarət-ölçü cihazlarının təchiz edilməsi, quraşdırılması və dəyişdirilməsi, qaz şəbəkələrinin dispetçer idarəetməsi, qəza rejimlərinin qarşısının alınması və aradan qaldırılması, informasiya texnologiyaları idarəetmə sistemlərinin təşkili, işçi heyətin hazırlanması və attestasiyası və bu Qanunla müəyyən edilmiş digər məsələlər ilə bağlı qaz təchizatı subyektləri, həmçinin həmin subyektlərlə istehlakçılar arasındakı qarşılıqlı münasibətlərin texniki aspektlərini tənzimləyən qaydalar toplusu;

2.1.18. **qaz təchizatı obyektı** – qazın nəqli, paylanması, saxlanması, satışı, istifadəsi, istehlakı, həmçinin idxalı və ixracı üçün istifadə olunan avadanlıq, boru kəmərləri, qurğular və onlara aid tikililər kompleksi;

2.1.19. **qaz təchizatı sektoru** – bu Qanunun 1.2.1-ci maddəsində sadalanmış iqtisadi fəaliyyət növlərinin məcmusu;

2.1.20. **qaz təchizatı sistemi** – qaz şəbəkələri, qaz anbarları və digər qaz təchizatı obyektlərinin məcmusu;

2.1.21. **qaz təchizatı subyektləri** – bu Qanunla müəyyən olunmuş qaydada qazın nəqli, paylanması, saxlanması, satışı, qaz bazarlarının fəaliyyətinin təşkili, idxalı və ixracı fəaliyyətini həyata keçirən hüquqi və ya fiziki şəxslər;

2.1.22. **qazın nəqli** – qaz nəqli sistemi operatoru tərəfindən qazın nəqli şəbəkəsi vasitəsilə qazın daşınması;

2.1.23. **qazın nəqli şəbəkəsi** – qazın nəqli üçün istifadə olunan və qaz nəqli sistemi operatorunun balansında olan 3 atmosferdən yuxarı təzyiqə malik boru kəmərləri şəbəkəsi;

2.1.24. **qaz nəqli sistemi operatoru** – qazın nəqlini həyata keçirən hüquqi şəxs;

2.1.25. **qazın paylanması** – qazpaylayıcı sistem operatoru tərəfindən qazpaylayıcı şəbəkə vasitəsilə qazın istehlakçılara çatdırılması;

2.1.26. **qazın saxlanması** – istehsal əməliyyatları, habelə qaz nəqli sistemi operatorunun öz funksiyalarını yerinə yetirməsi üçün ehtiyat kimi saxlanılan qaz istisna olmaqla, qazın yeraltı qaz anbarlarında toplanıb saxlanması xidmətlərinin məcmusu;

2.1.27. **qazın saxlanması sistemi operatoru** – qazın yeraltı qaz anbarında saxlanmasını həyata keçirən, yeraltı qaz anbarlarının istismarına və qazın saxlanması üzrə operator fəaliyyətinə görə məsul olan qaz bazarı subyekti;

2.1.28. **qazpaylayıcı sistem operatoru** – istehlakçılara qazpaylayıcı şəbəkə vasitəsilə qazın paylanmasını həyata keçirən hüquqi şəxs;

2.1.29. **qazpaylayıcı şəbəkə** – qazın paylanması üçün yaradılmış, təşkilati, texnoloji və texniki cəhətdən bir-biri ilə əlaqəli olan 3 atmosfer və bundan aşağı təzyiqə malik təsərrüfat kompleksi (qoşulma nöqtəsində boru kəmərləri və xətləri, təhlükəsizlik və nəzarət-ölçü sistemləri, qaz avadanlığı);

2.1.30. **qoşulma nöqtəsi** – tikinti obyektinin boru kəmərinin qaz şəbəkəsinə fiziki qoşulma yeri;

2.1.31. **məişət qaz qurğusu** – qaz sərfiyyatı saatda 10 kubmetrədək olan, məişət ehtiyacları üçün qazın yanacaq kimi istehlakı prosesində istifadə olunan, texniki reqlamentlərin və Qaz Şəbəkəsi Məcəlləsinin tələblərinə cavab verən, habelə uyğunluq sertifikatı olan qaz qurğusu;

2.1.32. **mərkəzləşdirilmiş qaz bazarı** – qaz bazarı operatorunun elektron ticarət sistemi vasitəsilə qazın qısamüddətli (spot ticarəti), ortamüddətli və uzunmüddətli dövrlər üçün alqı-satqısı zamanı topdansatış qaz bazarı subyektləri arasında yaranan münasibətlər sistemi;

2.1.33. **mühafizə zonası** – qaz şəbəkələrinin və qaz təchizatı obyektlərinin mühafizəsinin təmin olunması, istismarı üçün normal şəraitin yaradılması, onların

zədələnməsinin qarşısının alınması məqsədi ilə xüsusi ayrılmış torpaq sahələri, su və hava məkanları;

2.1.34. **pərakəndə satış bazarı** – səlahiyyətli satıcı və istehlakçılar arasında qazın alqı-satqısı ilə əlaqədar yaranan münasibətlər sistemi;

2.1.35. **pərakəndə satış bazarı qaydaları** – tənzimləyici tərəfindən təsdiq edilən və pərakəndə satış bazarı subyektləri arasında yaranan münasibətləri tənzimləyən qaydalar;

2.1.36. **satış** – qazın topdan və pərakəndə satışı üzrə fəaliyyət;

2.1.37. **səlahiyyətli satıcı** – sərbəst istehlakçılara və tənzimləyici tərəfindən verilmiş səlahiyyət əsasında sərbəst olmayan istehlakçılara qaz satışını həyata keçirən qaz satıcısı;

2.1.38. **sənaye qaz qurğusu** – qaz sərfiyyatı saatda 10 kubmetrdən artıq olan və ya qeyri-məişət ehtiyacları üçün qazın yanacaq və müxtəlif növ məhsulların istehsalı məqsədilə xammal kimi istehlakı prosesində istifadə olunan, texniki rəqlamentlərin və Qaz Şəbəkəsi Məcəlləsinin tələblərinə cavab verən və uyğunluq sertifikatı olan qaz qurğusu (qurğuları);

2.1.39. **sərbəst istehlakçı** – illik qaz sərfiyyatı tənzimləyici tərəfindən müəyyən edilən həddən yuxarı olan istehlakçılar;

2.1.40. **sərbəst olmayan istehlakçı** – illik qaz sərfiyyatı tənzimləyici tərəfindən müəyyən edilən həddən aşağı olan istehlakçılar;

2.1.41. **sistem operatoru** – qaz nəqli sistemi operatoru, qazpaylayıcı sistem operatoru və qazın saxlanması sistem operatoru;

2.1.42. **sistemin qeyri-balansı** – qaz nəqli sistemi operatoru tərəfindən təsdiqlənmiş gündəlik qrafikə uyğun olaraq qazın nəqli şəbəkəsinə daxil olan və xaric olan qazın saathesabı həcmələri ilə faktiki həcmələri arasındakı fərq;

2.1.43. **spot ticarəti bazarı** – fiziki daşıma (çatdırılma) şərti ilə bir gün əvvəl və əməliyyat günü dövrü rejimində topdansatış qaz bazarı alətlərinin alqı-satqısının həyata keçirilməsi üzrə mütəşəkkil qaz ticarəti platformasına malik qaz bazarı;

2.1.44. **tarif ili** – tənzimlənən qiymətlərin (tariflərin) tətbiq edildiyi illik müddət;

2.1.45. **tənzimləmə haqları** – məbləği qanuna uyğun olaraq hesablanan və qaz təchizatı subyektləri tərəfindən tənzimləyiciyə ödənilən dövrü ödəniş;

2.1.46. **texniki şərtlər** – tikinti obyektlərinin qaz təchizatı üçün layihələndirilməsinə əsas olan və qazın verilməsi ilə bağlı mühəndis-texniki parametrləri özündə əks etdirən texniki sənəd;

2.1.47. **tənzimləyici** – energetika və kommunal xidmətlər sahələrində, o cümlədən qaz təchizatı sahəsində dövlət tənzimləməsinin, o cümlədən dövlət nəzarətinin həyata keçirilməsi məqsədilə yaradılan publik hüquqi şəxs (energetika və kommunal xidmətlər sahəsində tənzimləyici);

2.1.48. **topdansatış qaz bazarı** – topdansatış qaz bazarı alətlərinin alqı-satqısının həyata keçirildiyi qaz bazarı;

2.1.49. **topdansatış qaz bazarı alətləri** – müqavilənin bağlanması yerindən və qaydasından asılı olmayaraq, çatdırılma yeri Azərbaycan Respublikasında olan qazın alqı-satqısı (satın alınması) haqqında müqavilələr, Azərbaycan Respublikasında qazın nəqli müqavilələri və həmin müqavilələrlə bağlı törəmə maliyyə alətləri;

2.1.50. **topdansatış bazarı qaydaları** – tənzimləyici tərəfindən təsdiq edilən və topdansatış qaz bazarında qaz təchizatı subyektləri arasında yaranan münasibətləri, o cümlədən bazar operatorunun fəaliyyətini tənzimləyən normativ xarakterli aktların toplusu;

2.1.51. **törəmə maliyyə alətləri** – qaz və ya qazın nəqli olan baza aktivini almaq, satmaq və ya dəyişdirmək hüququnu təsbit edən əqd.

Maddə 3. Qaz təchizatı sektorunu tənzimləyən qanunvericilik

Qaz təchizatı sektorunda Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasından, Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdən, bu Qanundan və qaz təchizatı sektorunu tənzimləyən digər normativ hüquqi aktlardan ibarətdir.

II fəsil

Qaz təchizatı sektorunda dövlət siyasəti, idarəetmə və tənzimləmə

Maddə 4. Qaz təchizatı sektorunda dövlət siyasətinin prinsipləri və hədəfləri

4.1. Qaz təchizatı sektorunda dövlət siyasətinin əsas prinsipləri aşağıdakılardır:

4.1.1. qaz təchizatı sisteminin etibarlı, dayanıqlı, təhlükəsiz və səmərəli fəaliyyətinin təmin edilməsi;

4.1.2. qaz təchizatı sektorunda idarəetmənin, nəzarətin, tənzimləmənin və fəaliyyətin həyata keçirilməsində şəffaflıq, hesabatlılıq, açıqlıq və səmərəlilik;

4.1.3. qaz təchizatı sektorunda fəaliyyətin bazar münasibətləri əsasında qurulması;

4.1.4. ədalətlik və ayrı-seçkiliyə yol verilməməsi;

4.1.5. qaz təchizatı sektorunda və onun subyektləri arasında haqsız rəqabətin yolverilməzliyi, inhisarçılığın qarşısının alınması, təbii inhisarın və dövlət inhisarının məhdudlaşdırılması;

4.1.6. tənzimlənən qiymətlərin (tariflərin) stabilliyi, əsaslandırılmadan dəyişdirilməsinin yolverilməzliyi, qaz təchizatı subyektlərinin və istehlakçıların maraqları arasında mütənəsibliyin qorunması.

4.2. Qaz təchizatı sistemində dövlət siyasəti aşağıdakılara hədəflənir:

4.2.1. istehlakçıların etibarlı, texniki normativ hüquqi aktların tələblərinə uyğun əlçatan qaz ilə fasiləsiz və təhlükəsiz olaraq təchiz edilməsi;

4.2.2. qaz təchizatı sektorunda əlverişli investisiya mühitinin yaradılması;

4.2.3. qaz təchizatı sektorunun inkişafı.

Maddə 5. Qaz təchizatı sektorunda dövlət idarəetməsi

5.1. Qaz təchizatı sektorunda dövlət idarəetməsi müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanlar (qurumlar) tərəfindən həyata keçirilir.

5.2. Qaz təchizatı sektorunda müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanlar (qurumlar) aşağıdakı səlahiyyətlərə malikdir:

5.2.1. qaz təchizatı sektorunda dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərinin həyata keçirilməsinin təmin edilməsi;

5.2.2. qaz təchizatı ilə bağlı dövlət proqramlarının, milli fəaliyyət planlarının və strategiyaların hazırlanması və təsdiq edilməsi üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) təqdim edilməsi;

5.2.3. yanacaq-enerji balansının təsdiq edilməsi;

5.2.4. qaz qurğularının istismarında texniki təhlükəsizlik qaydalarının təsdiq edilməsi;

5.2.5. qaz təchizatı obyektlərinin texniki istismar qaydalarının təsdiq edilməsi;

5.2.6. qaz təchizatı sistemində təhlükəsizlik üzrə dövlət nəzarətinin yerinə yetirilməsi;

5.2.7. qaz təchizatı obyektlərinin mühafizə zonası və tədbirləri ilə bağlı qaydaların təsdiq edilməsi.

Maddə 6. Qaz təchizatı sektorunda dövlət tənzimləməsinin məqsəd, vəzifə və vasitələri

6.1. Qaz təchizatı sektorunda dövlət tənzimləməsinin məqsəd və vəzifələri aşağıdakılardır:

- 6.1.1. qaz təchizatı subyektlərinin fəaliyyətinin tənzimlənməsi;
- 6.1.2. davamlı iqtisadi inkişafı təmin edən tənzimləmə mühitinin yaradılması;
- 6.1.3. qazdan səmərəli istifadəni təşviq edən tənzimləmə mühitinin yaradılması;
- 6.1.4. sağlam rəqabət mühitinin formalaşdırılması, qaz təchizatı subyektlərinin səmərəli və təhlükəsiz fəaliyyətinin təmin edilməsi;
- 6.1.5. qaz bazarlarının səmərəli fəaliyyətinin təmin edilməsi;
- 6.1.6. qaz təchizatının ekoloji və texniki baxımdan təhlükəsiz şəkildə həyata keçirilməsinin təmin edilməsi;
- 6.1.7. qaz təchizatı sektorunda dövlət nəzarətinin həyata keçirilməsi.

6.2. Qaz təchizatı sektorunda dövlət tənzimlənməsi aşağıdakı vasitələrlə həyata keçirilir:

- 6.2.1. qaz təchizatı sektorunu tənzimləyən normativ hüquqi aktların, o cümlədən texniki normativ hüquqi aktların və normativ xarakterli aktların qəbul edilməsi;
- 6.2.2. sistem operatorlarının yaradılması;
- 6.2.3. icazələrin verilməsi;
- 6.2.4. təbii inhisar subyektlərinin, həmçinin bu Qanunla nəzərdə tutulduğu halda, digər qaz təchizatı subyektlərinin göstərdiyi xidmətlərin qiymətlərinin (tariflərinin) müəyyən olunması;
- 6.2.5. şəffaflıqla bağlı tələblərin müəyyən edilməsi;
- 6.2.6. mübahisələrin həlli, o cümlədən istehlakçıların müraciətlərinə baxılması;
- 6.2.7. qaz təchizatı subyektlərinin fəaliyyətinə dövlət nəzarətinin həyata keçirilməsi.

6.3. Qaz təchizatı sektorunda dövlət nəzarəti yoxlamalar vasitəsilə həyata keçirilir. Sahibkarlıq subyektlərinə münasibətdə yoxlamalar "Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların tənzimlənməsi və sahibkarların maraqlarının müdafiəsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş hallarda və qaydada həyata keçirilir. İstehlakçıların qaz qurğularına və boru kəmərlərinə müayinənin və texniki xidmətin, habelə onlara nəzarətin həyata keçirilməsi qaydası Qaz Şəbəkəsi Məcəlləsi ilə müəyyən edilir.

Maddə 7. Tənzimləyicinin qaz təchizatı sektorunda fəaliyyət istiqamətləri

7.1. Tənzimləyici qaz təchizatı sektorunda aşağıdakı istiqamətlər üzrə fəaliyyət göstərir:

7.1.1. qaz təchizatı sektorunda vahid dövlət siyasətinin formalaşdırılmasında və həyata keçirilməsində iştirak;

7.1.2. qaz təchizatı sektorunu tənzimləyən hüquqi aktların tətbiqi təcrübəsinin ümumiləşdirilməsi, təkmilləşdirilməsi və yeni aktların hazırlanması üçün təkliflərin verilməsi;

7.1.3. qaz təchizatı sektorunda normativ xarakterli aktların, o cümlədən topdansatış bazarı qaydalarının, bazar subyektləri arasında müqavilə formalarının qəbul edilməsi, onlara dəyişiklik edilməsi və ləğv edilməsi;

7.1.4. bu Qanunun 7.1.3-cü maddəsi nəzərə alınmaqla, qaz bazarlarının fəaliyyətinin tənzimlənməsi və monitorinqi;

7.1.5. qaz təchizatı subyektinin icazə tələb olunmayan fəaliyyət növləri ilə məşğul olması barədə məlumatı əsasında həmin fəaliyyətin qaz təchizatı sektoruna təsir edib-etməməsinin, təsir etdikdə isə qaz təchizatı subyektlərinin icazə tələb olunmayan fəaliyyət növləri ilə məşğul olması üçün tələb və şərtlərin müəyyən edilməsi;

7.1.6. qaz təchizatı subyektlərinin tənzimləyiciyə təqdim etdiyi hesabat formalarına, habelə onların uçot və hesabatlarının (tənzimləyici hesabatın) təqdim edilməsinin təşkilinə dair tələblərin müəyyən edilməsi;

7.1.7. qaz təchizatı subyektləri tərəfindən tənzimləyicinin normativ xarakterli aktlarına uyğun olaraq məcburi açıqlanmalı olan məlumatların müəyyən edilməsi;

7.1.8. qaz təchizatı subyektlərinin təqdim etdikləri malların (işlərin, xidmətlərin) keyfiyyətinə dair tələblərin müəyyən edilməsi;

7.1.9. tənzimləmə haqlarının məbləğinin hesablanması;

7.1.10. qaz təchizatı sektorunda fəaliyyətin həyata keçirilməsi qaydalarının müəyyən edilməsi;

7.1.11. istehlakçıların hüquqlarının və qanuni maraqlarının qorunmasının təmin edilməsi, eləcə də onların şikayətlərinə baxılması;

7.1.12. qaz təchizatı subyektlərinin investisiya layihələrinin (proqramlarının), o cümlədən xarici investisiyaların, kreditlərin cəlb edilməsi layihələrinin qaz təchizatının etibarlılığı və tənzimlənən qiymətlərin (tariflərin) müəyyən edilməsi baxımından təhlil edilməsi, onların həyata keçirilməsinə razılıq verilməsi və qaz təchizatının etibarlılığının qiymətləndirilməsi, habelə tənzimlənən qiymətlərə (tariflərə) baxılması zamanı həmin layihələrin (proqramların) həyata keçirilməsi vəziyyətinin yoxlanılması;

7.1.13. qaz təchizatı subyektlərinin müraciətlərinə inzibati qaydada baxılması;

7.1.14. xüsusi bülletenlər və digər nəşrlərin buraxılması;

7.1.15. bu Qanunda nəzərdə tutulan icazələrin verilməsi;

7.1.16. qaz təchizatı subyektlərinə verilmiş icazələrin şərtlərinə əməl edilməsinə nəzarətin həyata keçirilməsi;

7.1.17. qaz təchizatı sektorunda tənzimlənən qiymətlərin (tariflərin) təyin olunması qaydalarının təsdiq edilməsi;

7.1.18. qiymətləri tənzimlənən xidmətlərin və sərbəst olmayan istehlakçılara qazın satış qiymətlərinin müəyyən edilməsi;

7.1.19. qaz təchizatı sektorunda təbii inhisar subyektləri üçün tutum və səmərəlilik hədəflərinin müəyyən edilməsi qaydasının təsdiq edilməsi və həmin hədəflərin müəyyən edilməsi;

7.1.20. qaz təchizatı subyektləri arasında yaranan mübahisələrə məhkəməyə qədər nizamasalma qaydasında baxılması;

7.1.21. qaz təchizatı sektorunda normativ hüquqi aktlara və tənzimləyicinin normativ xarakterli aktlarına riayət edilməsinə nəzarətin həyata keçirilməsi;

7.1.22. qaz təchizatı subyektləri barəsində inzibati aktların qəbul edilməsi, o cümlədən icrası məcburi göstərişlərin verilməsi;

7.1.23. səlahiyyətləri çərçivəsində qaz təchizatı sektorunda qanun pozuntuları törətmiş şəxslər barəsində inzibati tənbeh tədbirlərinin tətbiq edilməsi;

7.1.24. qaz təchizatı sisteminin balansının və balanslaşdırıcı bazarın işinin təmin edilməsi, eləcə də qaz təchizatı sisteminin balansının təmin edilməsinə dair qaydaların qəbulu;

7.1.25. topdansatış və pərakəndə satış bazarı qaydalarının təsdiq edilməsi;

7.1.26. tənzimləmə-nəzarət məqsədilə təbii inhisar subyektlərində uçot və hesabatın təşkilinə nəzarət;

7.1.27. qaz şəbəkələrinin səmərəli və etibarlı fəaliyyəti üçün stimullaşdırıcı mexanizmlərin yaradılması.

7.2. Qaz təchizatı subyektləri tənzimləyicinin müəyyən etdiyi tənzimləmə haqlarını ödəməlidirlər.

7.3. Tənzimləyicinin statusu, fəaliyyətinin hüquqi əsasları və prinsipləri, tənzimləmə üsulları, məqsəd və vəzifələri, funksiya və səlahiyyətləri, habelə fəaliyyəti ilə bağlı münasibətlər qanunla müəyyən edilir.

Maddə 8. Qaz təchizatı sektorunda icazələr

8.1. Qaz təchizatı sektorunda "Lisenzialar və icazələr haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən edilən fəaliyyət növləri icazələr əsasında həyata keçirilir.

8.2. Qaz təchizatı sektorunda icazələrin müəyyən edilməsinin meyarları, onların siyahısı, icazə sisteminin dövlət tənzimlənməsinin prinsipləri, icazənin, onun dublikatının verilməsi, icazənin yenidən rəsmiləşdirilməsi, dayandırılması, bərpa edilməsi və ləğv edilməsi qaydaları, icazə verən orqanların, onların vəzifəli şəxslərinin və icazə sahiblərinin məsuliyyəti "Lisenzialar və icazələr haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən edilir.

Maddə 9. Tutum və səmərəlilik hədəflərinin müəyyən edilməsi

9.1. Qaz təchizatı sektorunda uzunmüddətli inkişaf, investisiya, maliyyə və büdcə planları tənzimləyici ilə razılaşdırılır.

9.2. Qaz təchizatı sektorunda təbii inhisar subyektlərinin tutum hədəfləri tələbat proqnozları, səmərəlilik hədəfləri isə təbii inhisar subyektinin əsas səmərəlilik göstəriciləri və maliyyə imkanları əsasında müəyyən edilir.

9.3. Qaz təchizatı sektorunda təbii inhisar subyektlərinin əsas səmərəlilik göstəricilərinə qaz təchizatı sisteminin təhlükəsizliyi, bütövlüyü, fəaliyyətinin səmərəliliyi, ətraf mühitə zərərli təsir, təchizatda kəsintilərin sayı və müddəti, qaz itkisi, təchizatın keyfiyyəti, göstərilən xidmətlərin səviyyəsi aiddir.

9.4. Qaz təchizatı sektorunda təbii inhisar subyektləri tənzimləyici tərəfindən müəyyən edilmiş tələblərə uyğun şəkildə əsas səmərəlilik göstəricilərinin monitorinqi, uçotu və onlar haqqında məlumatın təqdim edilməsi (hesabatlılıq) sistemini təşkil etməlidir.

Maddə 10. İllik yolverilən gəlirlilik hədələri və tənzimlənən qiymətlər (tariflər)

10.1. Təbii inhisar subyektlərinin illik yolverilən gəlirlilik hədələri, habelə qaz təchizatı sektorunda tənzimlənən qiymətlər (tariflər) tənzimləyici tərəfindən müəyyən edilir.

10.2. Təbii inhisar subyektlərinin illik yolverilən gəlirlilik hədələri və tənzimlənən qiymətlər (tariflər) müəyyən edilərkən aşağıdakılar nəzərə alınmalıdır:

10.2.1. sistem operatorlarının və öz mal, iş və ya xidmətlərini tənzimlənən qiymətlərlə (tariflərlə) təqdim edən digər qaz təchizatı subyektlərinin optimal investisiya planlarının uzunmüddətli və əlverişli şərtlərlə maliyyələşməsinin təmin edilməsi üçün pul vəsaiti axınlarının etibarlı və yetərli səviyyədə olması;

10.2.2. sistem operatorlarının maliyyə dayanıqlılığının təmin edilməsi;

10.2.3. tənzimlənən qiymətlərin (tariflərin) ayrı-seçkiliyə yol vermədən şəffaflıq prinsipləri əsasında müəyyən edilməsi.

10.3. Təbii inhisar subyektlərinin illik yolverilən gəlirlilik hədələri və tənzimlənən qiymətləri (tarifləri) hər tarif ili üçün əvvəlcədən müəyyən edilir və tarif ili ərzində həmin tariflərin dəyişdirilməsinə yol verilmir. Tənzimlənən qiymətlər (tariflər) qiymət (tarif) ilinin başlanmasına azı altı ay qalmış təsdiqləndikdən sonra tənzimləyicinin rəsmi internet sahifəsində açıqlanmalıdır.

10.4. Təbii inhisar subyektləri səmərəlilik hədəflərini plana uyğun həyata keçirmədikdə, onların illik yolverilən tarif gəlirləri tənzimləyici tərəfindən təsdiq olunan qiymətlərin (tariflərin) təyin olunması qaydalarına uyğun olaraq tənzimlənir.

10.5. Qaz təchizatı sektorunda aşağıdakılar tənzimlənən qiymətlər (tariflər) hesab olunur:

10.5.1. qazın nəqli tarifləri;

10.5.2. qazın paylanması tarifləri;

10.5.3. qaz bazarı operatorunun xidmətlərinin tarifləri;

10.5.4. sərbəst olmayan istehlakçılara qazın pərakəndə satış qiymətləri;

10.5.5. qazın nəqli şəbəkəsinə qoşulma xidmətlərinin tarifləri;

10.5.6. qazpaylayıcı şəbəkəyə qoşulma xidmətlərinin tarifləri;

10.5.7. qazın saxlanması xidmətlərinin tarifləri.

10.6. Qazın pərakəndə satış qiymətləri müəyyən edilərkən aşağıdakılar nəzərə alınmalıdır:

10.6.1. tənzimlənən qiymətlərin qüvvədə olduğu müddət ərzində topdansatış qaz bazarında qazın gözlənilən orta alış qiyməti;

10.6.2. tənzimlənən qiymətlərin qüvvədə olduğu müddət ərzində tətbiq edilən qazın nəqli, saxlanması və paylanması tarifləri;

10.6.3. ötən tarif dövrləri ilə müqayisədə fərqlər üzrə düzəliş tədbirləri.

III fəsil

Qaz təchizatı sektorunda fəaliyyət

Maddə 11. Qazın nəqli

11.1. Qazın nəqli tənzimləyici tərəfindən verilmiş icazə əsasında fəaliyyət göstərən qaz nəqli sistemi operatoru tərəfindən həyata keçirilir.

11.2. Qaz nəqli sistemi operatoru bu Qanunla nəzərdə tutulan hallar istisna olmaqla qaz təchizatı sektoruna aid digər fəaliyyət növləri ilə məşğul ola bilməz.

11.3. Qaz nəqli sistemi operatorunun vəzifələri aşağıdakılardır:

11.3.1. qazın nəqli şəbəkəsinin istifadəçiləri arasında ayrı-seçkiliyə yol vermədən onlara qazın nəqli xidmətlərini təqdim etmək, o cümlədən qazın nəqli şəbəkəsinə bərabər əsaslarla çıxış hüququnu təmin etmək məqsədilə onlarla müqavilə bağlamaq və bağlanmış müqavilələr əsasında qazın nəqlini həyata keçirmək;

11.3.2. qazın nəqlinə dair tələbin qarşılınması üçün qazın nəqli şəbəkəsinin uzunmüddətli fəaliyyətini təmin etmək;

11.3.3. qazın nəqli şəbəkəsinin və müvafiq hallarda digər sistemlərlə birləşmələrin səmərəli, təhlükəsiz və etibarlı şəkildə inkişafı, işlək vəziyyətdə saxlanması və istismarını təmin etmək;

11.3.4. qaz təchizatı sisteminin təhlükəsiz və səmərəli fəaliyyətini təmin etmək məqsədilə digər sistem operatorları ilə əlaqələr qurmaq;

11.3.5. tənzimləyici tərəfindən müəyyən olunan məlumatları digər sistem operatorlarına və qazın nəqli şəbəkəsinin istifadəçilərinə təqdim etmək;

11.3.6. Qaz Şəbəkəsi Məcəlləsinə uyğun olaraq tənzimləmə-nəzarət məqsədləri üçün uçot və hesabat (tənzimləyici hesabat) sistemini təşkil etmək və fəaliyyətinin nəticələri və maliyyə vəziyyətləri barədə məlumatları əks edən hesabatları tənzimləyiciyə təqdim etmək;

11.3.7. kommunal xidmətlərin vahid informasiya sistemində və ya tənzimləyici tərəfindən yaradılmış informasiya sistemlərinə məlumatları tam, düzgün və ya vaxtında daxil etmək;

11.3.8. qanunvericiliklə və ya normativ xarakterli aktlarla müəyyən edilmiş hallarda qaz nəqli sistemi operatorunun idarə və ya operatorluq etdiyi elektron informasiya ehtiyatına və ya sistemlərinə tənzimləyici üçün çıxış imkanları yaratmaq və ya buna maneçilik törətməmək;

11.3.9. nəql etdiyi qazın keyfiyyətinin texniki normativ hüquqi aktlara və tənzimləyicinin normativ xarakterli aktlarına uyğunluğunu təmin etmək.

11.4. Qaz nəqli sistemi operatoru aşağıdakı hüquqlara malikdir:

11.4.1. topdansatış qaz bazarında şəffaf şəkildə, ayrı-seçkiliyə yol verilmədən və topdansatış bazarı qaydalarına uyğun olaraq qazın nəqli şəbəkəsində qazın itkilərinin kompensasiyası üçün qazı almaq, həmçinin balanslaşdırma məqsədilə qazı almaq və satmaq;

11.4.2. qaz bazarının işinin, habelə qaz təchizatı sektorunu tənzimləyən normativ hüquqi aktların (o cümlədən texniki normativ hüquqi aktların) və normativ xarakterli aktların təkmilləşdirilməsi ilə bağlı normayaratma orqanına və tənzimləyiciyə təkliflər vermək;

11.4.3. digər qaz təchizatı subyektləri ilə qaz təchizatı sektoru ilə bağlı yaranan mübahisələrin həlli üçün tənzimləyiciyə və ya məhkəməyə müraciət etmək;

11.4.4. istehlakçıların qazın nəqli şəbəkəsinə qoşulmuş tikinti obyektlərinə bu Qanunun 17-ci maddəsində nəzərdə tutulan hallarda qazın verilməsini dayandırmaq.

11.5. Qazın nəqli şəbəkəsinin fəaliyyətinin təşkili qaydası Qaz Şəbəkəsi Məcəlləsi ilə müəyyən olunur.

Madde 12. Qazın saxlanması

12.1. Qazın saxlanması müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən verilmiş icazə əsasında fəaliyyət göstərən qazın saxlanması sistemi operatoru tərəfindən həyata keçirilir.

12.2. Qazın saxlanması sistemi operatoru bu Qanunla nəzərdə tutulan hallar istisna olmaqla qaz təchizatı sektoruna aid digər fəaliyyət növləri ilə məşğul ola bilməz.

12.3. Qazın saxlanması sistemi operatorunun vəzifələri aşağıdakılardır:

12.3.1. qazın saxlanması sisteminin səmərəli, təhlükəsiz və etibarlı şəkildə inkişafı, işlək vəziyyətdə saxlanmasını və istismarını təmin etmək;

12.3.2. qazın saxlanması sisteminin istifadəçiləri arasında ayrı-seçkiliyə yol vermədən qazsaxlama xidmətləri və ya saxladığı qazı satış üçün təqdim etmək, o cümlədən yeraltı anbarlara bərabər əsaslarla çıxış hüququnu təmin etmək üçün onlarla müqavilələr bağlamaq və bağlanmış müqavilələr əsasında qazın saxlanmasını həyata keçirmək;

12.3.3. qaz təchizatı sisteminin təhlükəsiz və səmərəli fəaliyyətini təmin etmək məqsədilə digər sistem operatorları ilə əlaqələr qurmaq;

12.3.4. tənzimləyici tərəfindən müəyyən olunan məlumatları digər sistem operatorlarına və qazın saxlanması sisteminin istifadəçilərinə təqdim etmək;

12.3.5. Qaz Şəbəkəsi Məcəlləsinə uyğun olaraq tənzimləmə-nəzarət məqsədləri üçün uçot və hesabat (tənzimləyici hesabat) sistemini təşkil etmək və fəaliyyətin nəticələri və maliyyə vəziyyətləri barədə məlumatları əks edən hesabatları tənzimləyiciyə təqdim etmək;

12.3.6. kommunal xidmətlərin vahid informasiya sistemində və ya tənzimləyici tərəfindən yaradılmış informasiya sistemlərinə məlumatları tam, düzgün və ya vaxtında daxil etmək;

12.3.7. qanunvericiliklə və ya normativ xarakterli aktlarla müəyyən edilmiş hallarda qazın saxlanması sistemi operatorunun idarə və ya operatorluq etdiyi elektron informasiya ehtiyatına və ya sistemlərinə tənzimləyici üçün çıxış imkanları yaratmaq və ya buna maneçilik törətməmək;

12.3.8. saxladığı qazın keyfiyyətinin texniki normativ hüquqi aktlara və tənzimləyicinin normativ xarakterli aktlarına uyğunluğunu təmin etmək.

12.4. Qazın saxlanması sistemi operatoru aşağıdakı hüquqlara malikdir:

12.4.1. icazə əsasında yeraltı qaz anbarlarını istismar etmək;

12.4.2. qaz bazarının işinin, habelə qaz təchizatı sektorunu tənzimləyən normativ hüquqi aktların (o cümlədən texniki normativ hüquqi aktların) və normativ xarakterli aktların təkmilləşdirilməsi ilə bağlı normayaratma orqanına və tənzimləyiciyə təkliflər vermək;

12.4.3. qazın saxlanması fəaliyyəti ilə əlaqədar digər qaz təchizatı subyektləri ilə arasında yaranan mübahisələrin həlli üçün tənzimləyiciyə və ya məhkəməyə müraciət etmək;

12.4.4. bu Qanunun 17-ci maddəsinə uyğun olaraq qazın saxlanması sistemindən qaz alan istehlakçılara qazın verilməsini dayandırmaq.

12.5. Qazın saxlanması sisteminin təşkili qaydası Qaz Şəbəkəsi Məcəlləsi, topdansatış bazarı qaydaları və tənzimləyicinin normativ xarakterli aktları ilə müəyyən olunur.

Maddə 13. Qazın paylanması

13.1. Qazın paylanması tənzimləyici tərəfindən verilmiş icazə əsasında fəaliyyət göstərən qazpaylayıcı sistem operatorları tərəfindən həyata keçirilir.

13.2. Qaz şəbəkələrinin xüsusiyyətlərindən asılı olaraq, ölkə ərazisində istənilən mülkiyyət formasında birdən artıq qazpaylayıcı sistem operatoru yaradıla bilər. Qazın paylanmasına icazədə və ya onun əlavəsində icazədə nəzərdə tutulan hərəkətin həyata keçirildiyi ərazi qeyd edilməlidir.

13.3. Qazpaylayıcı sistem operatoru bu Qanunla nəzərdə tutulan hallar istisna olmaqla qaz təchizatı sektoruna aid digər fəaliyyət növləri ilə məşğul ola bilməz.

13.4. Qazpaylayıcı sistem operatorunun vəzifələri aşağıdakılardır:

13.4.1. qazpaylayıcı şəbəkənin və digər qaz təchizatı sistemləri ilə birləşmələrin səmərəli, təhlükəsiz və etibarlı şəkildə inkişafı, işlək vəziyyətdə saxlanılmasını və istismarını təmin etmək;

13.4.2. qaza tələbatın ödənilməsi üçün qazpaylayıcı şəbəkənin uzunmüddətli istismar qabiliyyətini təmin etmək;

13.4.3. qazpaylayıcı şəbəkənin istifadəçiləri arasında ayrı-seçkiliyə yol vermədən onlara qazın paylanması xidmətlərini təqdim etmək, o cümlədən, qazpaylayıcı şəbəkəyə bərabər əsaslarla çıxış hüququnu təmin etmək və istehlakçılarla qazpaylayıcı şəbəkəyə qoşulma müqaviləsi bağlamaq;

13.4.4. qaz təchizatı sisteminin təhlükəsiz və səmərəli fəaliyyətini təmin etmək məqsədilə, digər sistem operatorları ilə əlaqələr qurmaq;

13.4.5. tənzimləyici tərəfindən müəyyən olunan məlumatları digər sistem operatorlarına və qazpaylayıcı şəbəkənin istifadəçilərinə təqdim etmək;

13.4.6. qazpaylayıcı şəbəkənin olduğu halda, həmin ərazidəki istehlakçıların bu Qanunla müəyyən edilmiş qaydada müraciətlərinə uyğun olaraq, onların tikinti obyektlərinin Qaz Şəbəkəsi Məcəlləsində müəyyən edilmiş şərtlərə uyğun olaraq, qazpaylayıcı şəbəkəyə qoşulmasını təmin etmək;

13.4.7. Qaz Şəbəkəsi Məcəlləsinə uyğun olaraq tənzimləmə-nəzarət məqsədləri üçün uçot və hesabat (tənzimləyici hesabat) sistemini təşkil etmək və fəaliyyətinin nəticələri və maliyyə vəziyyətləri barədə məlumatları əks edən hesabatları tənzimləyiciyə təqdim etmək;

13.4.8. kommunal xidmətlərin vahid informasiya sistemine və ya tənzimləyici tərəfindən yaradılmış informasiya sistemlərinə məlumatları tam, düzgün və ya vaxtında daxil etmək;

13.4.9. qanunvericiliklə və ya normativ xarakterli aktlarla müəyyən edilmiş hallarda qazpaylayıcı sistem operatorunun idarə və ya operatorluq etdiyi elektron informasiya ehtiyatına və ya sistemlərinə tənzimləyici üçün çıxış imkanları yaratmaq və ya buna maneçilik törətməmək;

13.4.10. təchiz etdiyi qazın keyfiyyətinin, təzyiqinin qaz təchizatı sahəsini tənzimləyən normativ hüquqi aktlara, o cümlədən texniki normativ hüquqi aktlara və tənzimləyicinin normativ xarakterli aktlarına uyğunluğunu təmin etmək;

13.4.11. Qaz Şəbəkəsi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş qaydada istehlakçıların qaz qurğularına və boru kəmərlərinə müayinəni və texniki xidməti həyata keçirmək;

13.4.12. qazın satıcı və ya istehlakçı ilə bağlanmış müqavilədə nəzərdə tutulmuş təzyiqdə, həcmdə və ya keyfiyyətdə verilməməsi nəticəsində onlara vurulmuş zərərin əvəzini ödəmək.

13.5. Qazpaylayıcı sistem operatoru aşağıdakı hüquqlara malikdir:

13.5.1. qazpaylayıcı şəbəkəyə qoşulan tikinti obyektlərində və sahibkarlıq subyektlərinə məxsus obyektlərdə olan qaz qurğularını yoxlamaq və onların uçotunu aparmaq;

13.5.2. istehlakçılara bu Qanunun 17-ci maddəsinə uyğun olaraq qaz verilişini dayandırmaq;

13.5.3. qazın paylanması fəaliyyəti ilə əlaqədar digər qaz təchizatı subyektləri ilə arasında yaranan mübahisələrə baxılması üçün tənzimləyiciyə və ya məhkəməyə müraciət etmək;

13.5.4. qazpaylayıcı şəbəkədə qaz itkilərinin kompensasiyası üçün topdansatış qaz bazarında qaz almaq;

13.5.5. istehlakçı tərəfindən sayğaca müdaxilə, habelə sayğacdan kənar şəbəkəyə qanunsuz qoşulma nəticəsində vurulmuş zərərin ödənilməsini istehlakçıdan tələb etmək.

13.6. Qazpaylayıcı sistemin fəaliyyətinin təşkili qaydası Qaz Şəbəkəsi Məcəlləsi, topdansatış bazarı qaydaları və tənzimləyicinin normativ xarakterli aktları ilə müəyyən olunur.

Maddə 14. Qazın satışı

14.1. Qazın satışı tənzimləyici tərəfindən verilmiş icazə əsasında fəaliyyət göstərən qaz satıcıları tərəfindən həyata keçirilir.

14.2. Qaz satıcıları qazı qaz bazarlarında və ya ikitərəfli müqavilələr əsasında satın almaq və istehlakçılara topdan və ya pərakəndə satmaq, habelə qazın idxal və ixracını həyata keçirmək hüququna malikdir.

14.3. Qaz satıcıları bu Qanunla nəzərdə tutulan hallar istisna olmaqla qaz təchizatı sektoruna aid digər fəaliyyət növləri ilə məşğul ola bilməz.

14.4. Sərbəst istehlakçılara qazın satışı şərtləri qaz satıcısı ilə istehlakçı arasında bağlanmış ikitərəfli müqavilələr və ya mərkəzləşdirilmiş qaz bazarında bağlanan birtipli alqı-satqı müqavilələri əsasında müəyyən edilir. Həmin müqavilələrdə sərbəst istehlakçılara qazın satışı qiyməti, qazın satışına dair texniki şərtlər və digər satış şərtləri müəyyən olunur.

14.5. Sərbəst olmayan istehlakçılara qazın satışı yalnız həmin istehlakçının yerləşdiyi yer üzrə fəaliyyət səlahiyyəti olan səlahiyyətli satıcı tərəfindən həyata keçirilir. Sərbəst olmayan istehlakçılara qazın satışı birtipli müqavilələr və tənzimləyici tərəfindən müəyyən edilən qiymət (tarif) əsasında həyata keçirilir. Müqaviləyə dair tələblər bu Qanunun 25.3-cü maddəsində müəyyən edilir.

14.6. Qaz satıcıları bu Qanunda və topdansatış bazarı qaydalarında, habelə tənzimləyicinin icrası məcburi olan göstərişlərində müəyyən olunmuş qaydada və tələblər nəzərə alınmaqla öz təchizat öhdəliklərinin balansını təmin etməlidirlər.

14.7. Qaz satıcılarının vəzifələri aşağıdakılardır:

14.7.1. təqdim etdiyi qazın təchizatının və satışının şərtlərini rəsmi internet səhifəsində dərc etmək;

14.7.2. fəaliyyət ərazisini internet səhifəsində göstərmək;

14.7.3. istehlakçılara istehlak etdikləri qazın dəyəri barədə hər ay elektron poçt (olduğu halda) və ya digər kommunikasiya vasitələri ilə yazılı bildiriş təqdim etmək;

14.7.4. istehlakçılara onların hüquq və vəzifələrini izah etmək;

14.7.5. sərbəst istehlakçılara qaz satıcısını seçmək hüququnu izah etmək və belə istehlakçının müraciəti əsasında mülki qanunvericiliyə uyğun olaraq onunla bağlanmış alqı-satqı müqaviləsinə xitam vermək;

14.7.6. tənzimləyicinin təsdiq etdiyi normativ xarakterli aktlarda müəyyən edilmiş hesabatları və məlumatları tənzimləyiciyə təqdim etmək;

14.7.7. qazın sayğacla müəyyənləşdirilən dəyəri barədə elektron poçt (olduğu halda) və ya digər kommunikasiya vasitələri ilə yazılı bildiriş istehlakçıya təqdim edildikdən (göndərildikdən) sonra 1 (bir) ay müddətində tam ödənilmədiyi və qaz satıcısı ilə müqavilə bağlanılmadığı hallarda qazın verilməsinin dayandırılacağı barədə istehlakçıya 3 (üç) gün əvvəl elektron poçt (olduğu halda) və ya digər kommunikasiya vasitələri ilə yazılı xəbərdarlıq göndərmək;

14.7.8. istehlakçı ilə bağlanmış müqavilə şərtlərinə uyğun olaraq qazın tələb olunan həcmdə verilməməsi və ya aşağı keyfiyyətdə verilməsi nəticəsində istehlakçıya vurulmuş zərərin əvəzini ödəmək;

14.7.9. kommunal xidmətlərin vahid informasiya sistemində və ya tənzimləyici tərəfindən yaradılmış informasiya sistemlərinə məlumatları tam, düzgün və vaxtında daxil etmək;

14.7.10. qanunvericiliklə və ya normativ xarakterli aktlarla müəyyən edilmiş hallarda qaz satıcısının idarə və ya operatorluq etdiyi elektron informasiya ehtiyatına və ya sistemlərinə tənzimləyici üçün çıxış imkanları yaratmaq və ya buna maneçilik törətməmək;

14.7.11. qaz satıcısının təşəbbüsü ilə istehlakçı (sərbəst olmayan istehlakçılar istisna olmaqla) ilə bağlanmış müqavilə şərtlərinin dəyişdirilməsi nəzərdə tutulan tarixdən 1 (bir) ay əvvəl istehlakçıya bildiriş təqdim etmək (göndərmək).

14.8. Qaz satıcıları aşağıdakı hüquqlara malikdir:

14.8.1. sistem operatorları tərəfindən müvafiq xidmətlərin göstərilməsini tələb etmək;

14.8.2. təqdim edilmiş yazılı bildirişə əsasən istehlakçıdan istehlak etdiyi qazın dəyərinin ödənilməsini tələb etmək;

14.8.3. istehlakçı tərəfindən istehlak olunan qazın dəyəri bu qanunun 17.1.2-ci maddəsində göstərilən müddətdə ödənilmədiyi təqdirdə, qazpaylayıcı sistem operatorundan qazın verilişinin dayandırılmasını tələb etmək

14.9. Qazın pərakəndə satışı və səlahiyyətli satıcıların fəaliyyəti pərakəndə satış bazarı qaydaları ilə tənzimlənir.

14.10. Sərbəst olmayan istehlakçılara qaz satışının həyata keçirilməsi üçün tənzimləyici tərəfindən bir və ya bir neçə qaz satıcısı səlahiyyətli satıcı qismində təyin olunur.

Maddə 15. Qaz istehlakçıları

15.1. İstehlakçılara qazın satışı bu Qanun, digər normativ hüquqi aktlar və topdansatış və ya pərakəndə satış bazarı qaydaları ilə tənzimlənir.

15.2. Sərbəst istehlakçı bu Qanuna, qaz təchizatı sektorunu tənzimləyən digər normativ hüquqi aktlara və tənzimləyicinin normativ xarakterli aktlarına uyğun olaraq

qazı ölkə ərazisində fəaliyyət göstərən istənilən qaz satıcısından almaq hüququna malikdir.

15.3. Sərbəst olmayan istehlakçılar qazı səlahiyyətli satıcıdan alırlar.

15.4. İstehlakçıların vəzifələri aşağıdakılardır:

15.4.1. texniki təhlükəsizlik qaydalarının tələblərinə və müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) yazılı göstərişlərinə əməl etmək;

15.4.2. qaz qurğularını onların texniki pasportlarında göstərilmiş tələblərə uyğun istismar etmək;

15.4.3. istehlak edilən qazın dəyərini alqı-satqı müqaviləsinin şərtlərinə uyğun olaraq qaz satıcısına ödəmək;

15.4.4. müvafiq sistem operatorunun və qaz satıcısının səlahiyyətli nümayəndələrinin tikinti obyektlərinin daxilində quraşdırılmış qaz sayğacının göstəricisinin oxunması üçün sayğac quraşdırılmış yerə maneəsiz daxil olmalarını təmin etmək, həmçinin müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) əməkdaşlarını qazdan səmərəli istifadə, qaz qurğularının etibarlı istismarı, habelə təhlükəsizlik tələblərinə əməl olunmasına nəzarət edilməsi üçün onların quraşdırıldığı yerə buraxmaq (sahibkarlıq subyektlərinə münasibətdə "Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların tənzimlənməsi və sahibkarların maraqlarının müdafiəsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq);

15.4.5. müvafiq olaraq topdansatış bazarı qaydalarına və ya pərakəndə satış bazarı qaydalarına riayət etmək;

15.4.6. sayğaca müdaxilə, habelə sayğacdən kənar şəbəkəyə qanunsuz qoşulma nəticəsində satıcıya və ya müvafiq sistem operatoruna vurulmuş zərəri ödəmək;

15.4.7. qazpaylayıcı sistem operatorlarının səlahiyyətli nümayəndələrinin qaz qurğularına və boru kəmərlərinə müayinəni və texniki xidməti həyata keçirmək üçün mülkiyyətində və ya istifadəsində olan tikinti obyektinə daxil olmalarına maneə törətməmək.

15.5. İstehlakçıların hüquqları aşağıdakılardır:

15.5.1. onlara məxsus tikinti obyektlərinin Qaz Şəbəkəsi Məcəlləsinə və qoşulma müqaviləsinə uyğun olaraq qazın nəqli şəbəkəsinə və ya qazpaylayıcı şəbəkəyə qoşulmasını tələb etmək;

15.5.2. qaz satıcısı ilə müqavilə bağlanılmazdan əvvəl müqavilə şərtlərini, tariflər (qiymətlər) barədə məlumata sərbəst çıxış əldə etmək və məlumat verilməsini tələb etmək;

15.5.3. müvafiq texniki rəqlamentlər ilə müəyyən edilən keyfiyyət göstəricilərinə (qazın tərkibi, sıxlığı, rütubətliyi, istilik yaratmaq qabiliyyəti və digər) uyğun etibarlı və bu Qanunun 17-ci maddəsində göstərilən hallar istisna olmaqla fasiləsiz olaraq qaz ilə təmin edilmə;

15.5.4. qaz satıcısından istehlak edilən qazın dəyəri barədə bu Qanunun 14.7.3-cü maddəsi ilə müəyyən edilən müddətdə və qaydada bildiriş almaq və verilməsini tələb etmək;

15.5.5. bu Qanunla müəyyən edilmiş hallarda qaz satıcısını sərbəst seçmək;

15.5.6. qaz satıcısının təşəbbüsü ilə qüvvədə olan müqavilə şərtlərinin dəyişdirilməsi nəzərdə tutulan tarixdən 1 (bir) ay əvvəl bildirilş almaq (sərbəst olmayan istehlakçılar istisna olmaqla);

15.5.7. qaz satıcısı ilə alqı-satqı müqavilələrinin bağlanması və icrası ilə əlaqədar yaranan mübahisələrin həlli üçün tənzimləyiciyə yaxud məhkəməyə müraciət etmək.

15.6. Müvafiq sistem operatorunun və ya satıcının səlahiyyətli nümayəndələrinin sahibkarlıq subyektlərinin fəaliyyət göstərdiyi yerlərə gəlməklə və müqavilə şərtlərinin yerinə yetirilməsini tələb etməklə bağlı fəaliyyəti "Sahibkarlıq sahəsində aparılan

yoxlamaların tənzimlənməsi və sahibkarların maraqlarının müdafiəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tələbləri nəzərə alınmaqla həyata keçirilir.

15.7. Satıcının səlahiyyətli nümayəndələri sahibkarlıq subyektlərinin qaz sayğaclarının göstəricilərinin oxunması zamanı həmin sayğaca müdaxilə, habelə sayğacdən kənar paylayıcı şəbəkəyə qanunsuz qoşulma (qazpaylayıcı sistem operatorunun razılığı olmadan paylayıcı şəbəkəyə qoşulma) hallarını müəyyən etdikdə “Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların tənzimlənməsi və sahibkarların maraqlarının müdafiəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tələbləri nəzərə alınmaqla yoxlama keçirilməsi ilə bağlı tədbirlər görməlidirlər.

Maddə 16. Qaz şəbəkələrinə qoşulma

16.1. Qazpaylayıcı sistem operatoru istehlakçının müraciəti əsasında onun qaz qurğularını qazpaylayıcı şəbəkəyə qoşmalıdır.

16.2. İstehlakçıların qaz təchizatı üçün texniki şərtlərin verilməsi və qaz qurğularının şəbəkəyə qoşulması qaydası Qaz Şəbəkəsi Məcəlləsi ilə müəyyən edilir.

16.3. İstehlakçının tikinti obyektlərinin qaz şəbəkələrinə qoşulması şəffaf və ayrı-seçkiliyə yol verilmədən həyata keçirilir.

16.4. İstehlakçının tikinti obyektlərinin bu Qanunun 16.2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş qaydalara riayət olunması, qoşulma müqaviləsinin bağlanması və qoşulmağa görə ödəniş edilməsi şərti ilə qaz şəbəkəsinə qoşulmaq hüququ vardır.

Maddə 17. Qazın verilməsinin dayandırılması

17.1. İstehlakçıya qazın verilməsi aşağıdakı hallarda müvafiq sistem operatoru tərəfindən dayandırıla bilər:

17.1.1. istehlakçının müvafiq ərizəsi əsasında;

17.1.2. istehlakçı tərəfindən istehlak edilmiş qazın sayğaclarla müəyyənləşdirilən həcmi və dəyəri sərbəst olmayan istehlakçıya səlahiyyətli satıcı tərəfindən ödəniş bildirişi təqdim edildikdən (göndərildikdən) sonra 1 (bir) ay müddətində, sərbəst istehlakçı tərəfindən müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş müddət ərzində tam məbləğdə ödənilmədikdə qaz satıcısının müraciəti əsasında;

17.1.3. istehlakçı tərəfindən qaz satıcısı ilə müvafiq müqavilə bağlanılmaqdan imtina edildikdə;

17.1.4. təmir-profilaktika və qəza işləri görüldükdə, habelə baş verən yanğının və ya qaz sızmasının qarşısı alındıqda qaz nəqli sistemi operatorunun və ya qazpaylayıcı sistem operatorunun təşəbbüsü ilə;

17.1.5. məhkəmənin qərarı ilə;

17.1.6. dini ekstremizm əleyhinə xüsusi əməliyyat aparıldıqda həmin əməliyyatın aparılma zonasında dini ekstremizm əleyhinə xüsusi əməliyyat aparən orqanın göstərişi əsasında;

17.1.7. sistem operatorunun əməkdaşının xidməti vəzifələrinin yerinə yetirilməsinə maneəçilik törətdikdə;

17.1.8. təhlükə potensialı obyektlərdə texniki normativ hüquqi aktların tələblərinin pozulması hallarında təhlükəsizlik üzrə dövlət nəzarətini həyata keçirən orqanın (qurumun) yazılı göstərişi əsasında;

17.1.9. istehlakçının qaz qurğusu texniki reqlamentlərin tələblərinə cavab vermədikdə.

17.2. İstehlakçıya qazın verilməsinin dayandırılması (17.1.4 və 17.1.6-cı bəndlərdə göstərilən hallar istisna olmaqla) yalnız fərdi qaydada həyata keçirilir. Qazın dəyərini vaxtında ödəməyən istehlakçıya qazın verilməsinin dayandırılması, qazın

dəyərini vaxtında ödəyən digər istehlakçıların hüquqlarının pozulması ilə nəticələnməməlidir.

17.3. İstehlakçıya verilən qazın sayğacla müəyyənləşdirilən dəyəri barədə ödəniş bildirişi sərbəst olmayan istehlakçıya təqdim edildikdən (göndərildikdən) sonra 1 (bir) ay müddətində və ya sərbəst istehlakçı tərəfindən müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş müddət ərzində tam ödənilmədiyi, yaxud da qazın satıcısı ilə müvafiq müqavilə bağlanılmadığı hallarda qaz satıcısı qazın verilməsinin dayandırılacağı barədə istehlakçıya 3 (üç) gün əvvəl elektron poçt (olduğu halda) və ya digər kommunikasiya vasitələri ilə yazılı xəbərdarlıq göndərməlidir.

17.4. Boru kəmərlərinin qanunsuz olaraq kəsilməsi və ya bu Qanunun 17.3-cü maddəsində nəzərdə tutulan hallarda xəbərdarlıq göndərilmədən qazın verilməsinin dayandırılması qadağandır və Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş məsuliyyətə səbəb olur.

17.5. Qazın verilməsinin dayandırılması barədə yazılı xəbərdarlığın istehlakçı tərəfindən rəsmi qaydada alınmasını sübut etmək vəzifəsini qaz satıcısı daşıyır. Həmin xəbərdarlıq istehlakçıya rəsmi qaydada təqdim olunur.

17.6. Qaz təchizatı şəbəkəsinə qanunsuz qoşulma halları aşkar edildikdə, müvafiq sistem operatoru qanunsuz xətti dərhal şəbəkədən ayırmaqla, qazın verilməsini dayandırmalı və istehlakçıdan vurulmuş zərərin ödənilməsinə tələb etməlidir.

17.7. Sayğaca müdaxilə edilməklə və ya şəbəkəyə qanunsuz qoşulmaqla (müvafiq sistem operatorunun razılığı olmadan onun şəbəkəsinə qoşulmaqla) qazın talanması nəticəsində vurulmuş zərərin hesablanması topdansatış bazarı qaydaları və ya pərakəndə satış bazarı qaydaları ilə tənzimlənir.

IV fəsil

Qaz bazarının təşkili və fəaliyyəti

Maddə 18. Qaz bazarının subyektləri

18.1. Qaz bazarının subyektləri aşağıdakılardır:

- 18.1.1. qaz nəqli sistemi operatoru;
- 18.1.2. qazpaylayıcı sistem operatoru;
- 18.1.3. qazın saxlanması sistemi operatoru;
- 18.1.4. qaz bazarı operatoru;
- 18.1.5. qaz satıcıları;
- 18.1.6. istehlakçılar.

18.2. Topdansatış qaz bazarının subyektlərinə bu Qanunun 18.1.1-18.1.5-ci maddələrində nəzərdə tutulan subyektlər və sərbəst istehlakçılar aiddir.

18.3. Topdansatış qaz bazarının subyektləri Azərbaycan Respublikasının ikitərəfli və ya çoxtərəfli beynəlxalq müqavilələri əsasında regional qaz bazarlarında iştirak etmək hüququna malikdirlər.

Maddə 19. Topdansatış qaz bazarı

19.1. Topdansatış qaz bazarı alətlərinin alqı-satqısı topdansatış qaz bazarında həyata keçirilir. Topdansatış qaz bazarı aşağıdakılardan ibarətdir:

- 19.1.1. mərkəzləşdirilmiş qaz bazarı;
- 19.1.2. ikitərəfli müqavilələr bazarı.

19.2. Topdansatış qaz bazarı alətlərinə satışın həyata keçirildiyi yerdən və qaydasından asılı olmayaraq aşağıdakı müqavilələr və törəmə maliyyə alətləri aiddir:

- 19.2.1. qazın alqı-satqısı haqqında müqavilələr;

19.2.2. baza aktivini Azərbaycan Respublikasında satın alınan, habelə Azərbaycan Respublikasına idxal olunan qaz təşkil edən törəmə maliyyə alətləri;

19.2.3. qazın nəqli haqqında müqavilələr;

19.2.4. baza aktivini Azərbaycan Respublikasında nəql edilən qaz təşkil edən törəmə maliyyə alətləri.

19.3. Sərbəst olmayan istehlakçılara tətbiq edilən qazın alqı-satqı müqavilələri topdansaş qaz bazarında istifadə edilmir.

19.4. Topdansaş qaz bazarının fəaliyyətinin təşkilinin əsas prinsipləri aşağıdakılardır:

19.4.1. qaz bazarı subyektlərinin topdansaş qaz bazarı infrastrukturuna ayrı-seçkiliyə yol verilmədən çıxışı;

19.4.2. qaz bazarı subyektlərinin sərbəst qarşılıqlı əlaqələrinin təmin edilməsi;

19.4.3. qazın bazar qiymətinin alıcıların və satıcıların qiymət təklifləri əsasında formalaşması;

19.4.4. qaz bazarı subyektlərinin müqavilə öhdəliklərinə şərtsiz riayət etməsi.

19.5. Topdansaş qaz bazarı bu Qanuna, digər normativ hüquqi aktlara, topdansaş bazarı qaydalarına və tənzimləyicinin normativ xarakterli aktlarına uyğun olaraq tənzimlənir.

Maddə 20. Qaz bazarı operatoru

20.1. Qaz bazarı operatoru bu Qanunla nəzərdə tutulan hallar istisna olmaqla qaz təchizatı sektoruna aid digər fəaliyyət növləri ilə məşğul ola bilməz.

20.2. Qaz nəqli sistemi operatoru idarəetmə və qərar qəbul etmə prosesində qaz bazarı operatorunun müstəqilliyini təmin edir.

20.3. Qaz təchizatı subyektlərinin idarəetmə və ya qərar qəbuletmə prosesində iştirak edən şəxslər qaz bazarı operatorunun müstəqilliyini təmin etmək məqsədi ilə onun funksiyalarının həyata keçirilməsində iştirak etməməlidirlər.

20.4. Qaz bazarı operatorunun xidmət haqqı tənzimləyici tərəfindən müəyyən edilir.

20.5. Qaz bazarı operatorunun hüquqları aşağıdakılardır:

20.5.1. topdansaş qaz bazarının tədqiqatını və təhlilini aparmaq;

20.5.2. topdansaş qaz bazarının təkmilləşdirilməsi, habelə qaz təchizatı sektorunu tənzimləyən normativ hüquqi aktlarda, topdansaş bazar qaydalarında və tənzimləyici tərəfindən qəbul edilən digər normativ xarakterli aktlarda dəyişikliklər barədə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) və tənzimləyiciyə təkliflər vermək.

20.6. Qaz bazarı operatorunun vəzifələri aşağıdakılardır:

20.6.1. qaz bazarlarını tənzimləyən normativ hüquqi aktların və normativ xarakterli aktların tələblərinə riayət etmək;

20.6.2. Qaz Şəbəkəsi Məcəlləsinə və topdansaş bazarı qaydalarına uyğun olaraq fərdi qeyri-balansın aradan qaldırılması üçün balanslaşdırıcı bazarın işini təşkil etmək və həyata keçirmək;

20.6.3. Qaz Şəbəkəsi Məcəlləsinə və topdansaş bazarı qaydalarına uyğun olaraq qaz bazarı subyektlərinin tələb və təkliflərinin faktiki həcmnin müəyyən edilməsi və topdansaş qaz bazarının balansının təmin edilməsi mexanizmlərini hazırlamaq və həyata keçirmək;

20.6.4. qazın spot ticarəti bazarını təşkil etmək və fəaliyyətini həyata keçirmək;

20.6.5. qazın fyuçers ticarəti bazarını təşkil etmək və fəaliyyətini həyata keçirmək;

20.6.6. topdansaş qaz bazarı iştirakçılarının mərkəzləşdirilmiş qaz bazarlarına ayrı-seçkiliyə yol verilmədən girişini təmin etmək;

20.6.7. topdansatış qaz bazarında sərbəst istehlakçıların topdansatış bazarı qaydalarının tələblərinə uyğunluğunu yoxlamaq;

20.6.8. qaz bazarı subyektlərini qazın balanslaşdırıcı qiymətləri haqqında və topdansatış bazarı qaydalarında müəyyən olunan digər məlumatlarla təmin etmək;

20.6.9. topdansatış qaz bazarında klirinqin həyata keçirilməsində müvəkkil bankla bağlanmış müqavilədə müəyyən edilmiş qaydada iştirak etmək;

20.6.10. topdansatış bazarı qaydalarına uyğun olaraq topdansatış qaz bazarında qiymətlərin formalaşmasını təmin etmək, həmçinin qaz bazarı subyektlərinə qarşılıqlı öhdəliklərini bildirmək;

20.6.11. qaz bazarı subyektlərinin bağladıkları qazın alqı-satqısı müqavilələri əsasında gündəlik tələb-təklif qrafiklərini qeydiyyatı almaq, yoxlamaq və bu qrafikləri vaxtılı-vaxtında qaz nəqli sistemi operatoruna təqdim etmək;

20.6.12. topdansatış qaz bazarının fəaliyyəti barədə məlumatları topdansatış bazarı qaydalarında müəyyən olunan qaydada dərc etmək;

20.6.13. öz fəaliyyəti və topdansatış qaz bazarının fəaliyyəti barədə hesabatları və məlumatları tərtib edərək müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) və tənzimləyiciyə təqdim etmək.

20.7. Qaz Şəbəkəsi Məcəlləsində və topdansatış bazarı qaydalarında nəzərdə tutulan fərdi qeyri-balansın aradan qaldırılması halları istisna olmaqla, qaz bazarı operatoru topdansatış qaz bazarında qazın alqı-satqısını bilavasitə və dolaylı üsullarla həyata keçirə bilməz.

20.8. Qaz bazarı subyektləri bu Qanunda, topdansatış bazarı qaydalarında və tənzimləyicinin digər normativ xarakterli aktlarında nəzərdə tutulan məlumatları qaz bazarı operatoruna təqdim etməlidir.

20.9. Qaz bazarı operatoru qaz bazarının subyektləri tərəfindən təqdim edilən kommersiya sirlərini təşkil edən məlumatların konfidensiallığını qoruyub saxlamalıdır.

Maddə 21. İkitərəfli müqavilələr bazarı

21.1. İkitərəfli müqavilələr bazarı mərkəzləşdirilməmiş topdansatış qaz bazarıdır. İkitərəfli müqavilələr bazarında qazın alqı-satqısı topdansatış qaz bazarının subyektləri arasında bağlanmış ikitərəfli müqavilələr əsasında həyata keçirilir.

21.2. İkitərəfli müqavilələr bazarında qaz nəqli sistemi operatoru və qazpaylayıcı sistem operatorları yalnız aşağıdakı əqdləri bağlamaq hüququna malikdir:

21.2.1. qaz nəqli sistemi operatoru - itkilərin kompensasiyası məqsədilə qazın satın alınması və balanslaşdırma (sistemin qeyri-balansının tənzimlənməsi) məqsədilə qazın alınması və satılması;

21.2.2. qazpaylayıcı sistem operatorları - itkilərin kompensasiyası məqsədi ilə qazın alınması.

21.3. Qazın alqı-satqısına dair ikitərəfli müqavilədə tərəflərin qarşılıqlı razılığı əsasında müəyyən edilmiş şərtlər, o cümlədən satılan qazın həcmi, qiyməti, satış müddəti, ödəniş qaydası və tərəflərin müqavilə üzrə hüquq və vəzifələri göstərməlidir.

21.4. Qazın alqı-satqısına dair ikitərəfli müqavilə bağlayan qaz bazarı subyektləri Qaz Şəbəkəsi Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş müddət ərzində qaz nəqli sistemi operatoruna ikitərəfli müqavilə üzrə qeydə alınmış qazın həcmi barədə bildiriş verir.

Maddə 22. Balanslaşdırıcı bazar

22.1. Qaz Şəbəkəsi Məcəlləsinə və topdansatış bazarı qaydalarına uyğun olaraq, qaz nəqli sistemi operatoru balanslaşdırıcı bazarda aşağıdakıları həyata keçirir:

22.1.1. sistemin qeyri-balansının tənzimlənməsi, o cümlədən spot ticarəti bazarında və ya qaz satıcıları ilə bağlanmış ikitərəfli müqavilələr əsasında qazın alqı-satqısı;

22.1.2. topdansatış qaz bazarının iştirakçılarının fərdi qeyri-balansının tənzimlənməsi.

22.2. Qaz nəqli sistemi operatoru tərəfindən balanslaşdırma üzrə əməliyyatlar şəffaflıq və rəqabətlik prinsipləri əsasında həyata keçirilir.

22.3. Qaz nəqli sistemi operatoru tərəfindən balanslaşdırma məqsədilə qazın alqı-satqısı ilk növbədə spot ticarəti bazarı vasitəsilə həyata keçirilir. Spot ticarəti bazarı fəaliyyətə başlayanadək və ya spot ticarəti bazarında standart topdansatış qaz bazarı alətlərinin alqı-satqısı qaz təchizatı sistemində balansın təmin edilməsi üçün kifayət etmədikdə, qaz nəqli sistemi operatoru balanslaşdırıcı qazın alqı-satqısı ilə bağlı tələbatını qaz satıcıları ilə bağlanmış ikitərəfli müqavilələr əsasında qarşılıyır.

22.4. Spot ticarəti bazarında topdansatış qaz bazarı alətləri əvəzinə balanslaşdırıcı xidmətlərin alınmasının dövrü monitorinqi tənzimləyici tərəfindən həyata keçirilir və tənzimləyici topdansatış qaz bazarı alətlərindən istifadənin genişləndirilməsini təşviq etməlidir.

22.5. Qaz nəqli sistemi operatoru tənzimləyicinin normativ xarakterli aktlarına uyğun olaraq qaz təchizatı sisteminin balansını və proqnoz hesablamalarını, həmçinin alqı-satqı əməliyyatları barədə məlumatları ictimaiyyət üçün açıqlamalıdır.

22.6. Qaz nəqli sistemi operatoru balanslaşdırıcı bazarın fəaliyyətinə dair hesabat və məlumatları hər ay tənzimləyiciyə təqdim edir.

22.7. Topdansatış qaz bazarının iştirakçıları qaz təchizatı sistemində verdikləri və ya sistemdən götürdükləri qazın həcmnin topdansatış qaz bazarında götürdükləri öhdəliklərə uyğun olması üçün məsuliyyət daşıyırlar.

22.8. Topdansatış qaz bazarının bütün iştirakçıları fərdi qeyri-balansın tənzimlənməsi ilə bağlı qaz nəqli sistemi operatoru ilə müqavilələr bağlamalıdır.

22.9. Fərdi qeyri-balansın tənzimlənməsi aşağıdakı prinsiplər əsasında həyata keçirilir:

22.9.1. topdansatış qaz bazarı iştirakçısının fərdi qeyri-balansı müsbət olduqda qaz təchizatı sistemində götürdüyü öhdəlikdən artıq həcmdə verdikləri qaz həcmnin hər vahidinə görə tənzimləyici tərəfindən müəyyən edilmiş qaydalara müvafiq hesablanmış qazın balanslaşdırıcı qiyməti qaz nəqli sistemi operatoru tərəfindən həmin topdansatış qaz bazarı iştirakçısına ödənilir;

22.9.2. topdansatış qaz bazarı iştirakçısının fərdi qeyri-balansı mənfi olduqda qaz təchizatı sistemində götürdüyü öhdəlikdən əskik həcmdə verdikləri qazın həcmnin hər vahidinə görə topdansatış qaz bazarının həmin iştirakçısı tənzimləyici tərəfindən müəyyən edilmiş qaydalara müvafiq hesablanmış qazın balanslaşdırıcı qiymətini qaz nəqli sistemi operatoruna ödəyir;

22.9.3. topdansatış qaz bazarı iştirakçılarının fərdi qeyri-balansları və fərdi qeyri-balansların qiymətləri hər balanslaşdırma dövrü üzrə qaz bazarı operatoru tərəfindən müəyyən edilir.

22.10. Qaz bazarı operatoru Qaz Şəbəkəsi Məcəlləsinə və topdansatış bazarı qaydalarına əsasən topdansatış qaz bazarı iştirakçılarının hər hesablaşma dövrü üzrə fərdi qeyri-balansının həcmələrinin müəyyən edilməsini və hesablaşmaların aparılmasını həyata keçirir.

22.11. Balanslaşdırıcı bazarın təşkili, bazar iştirakçılarının qeydiyyatı, balanslaşdırıcı bazarın fəaliyyəti Qaz Şəbəkəsi Məcəlləsi, topdansatış bazarı qaydaları və tənzimləyicinin normativ xarakterli aktları ilə müəyyən edilir.

Maddə 23. Mərkəzləşdirilmiş qaz bazarı

23.1. Mərkəzləşdirilmiş qaz bazarı qaz bazarı operatoru tərəfindən topdansatış bazarı qaydalarına uyğun olaraq təşkil olunur və idarə olunur.

23.2. Mərkəzləşdirilmiş qaz bazarı spot ticarəti bazarı və fyuçers ticarəti bazarı formasında təşkil olunur.

23.3. Tənzimləyici spot ticarəti bazarına və fyuçers ticarəti bazarına mərhələli keçid qaydasını müəyyən edir.

23.4. Mərkəzləşdirilmiş qaz bazarının təşkili, bazar subyektlərinin qeydiyyatı, onların bazara buraxılması qaydaları tənzimləyici tərəfindən müəyyən edilir.

Maddə 24. Pərakəndə satış bazarı

24.1. Pərakəndə satış bazarının əməliyyatları aşağıdakı qaydada həyata keçirilir:

24.1.1. sərbəst olmayan istehlakçıya qazın satışının tənzimləyici tərəfindən verilmiş icazə əsasında səlahiyyətli satıcı tərəfindən həyata keçirilməsi;

24.1.2. sərbəst istehlakçıların qaz satıcısını seçmək hüququna malik olması;

24.1.3. istehlakçılara qaz satışının onlarla bağlanmış müqavilə əsasında həyata keçirilməsinin mümkünlüyü.

24.2. Qaz satıcısı ilə alqı-satqı müqaviləsini bağlayan istehlakçıya qaz təchizatı həmin satıcı ilə qaz nəqli sistemi operatoru, yaxud paylayıcı sistem operatorları arasında bağlanmış müqavilə əsasında həyata keçirilir.

24.3. Pərakəndə satış bazarının fəaliyyəti bu Qanun, digər normativ hüquqi aktlar, pərakəndə satış bazarı qaydaları və tənzimləyicinin digər normativ xarakterli aktları ilə tənzimlənir.

Maddə 25. Qaz bazarında müqavilə münasibətləri

25.1. Qaz bazarının subyektləri arasında aşağıdakı müqavilələr bağlanılır:

25.1.1. ikitərəfli müqavilə;

25.1.2. mərkəzləşdirilmiş qaz bazarında iştirak etmək üçün qaz bazarı operatoru ilə bağlanılan xidmət müqaviləsi;

25.1.3. mərkəzləşdirilmiş qaz bazarında bağlanılan qazın alqı-satqı müqavilələri;

25.1.4. balanslaşdırıcı qaz bazarında iştirak etmək üçün qaz nəqli sistemi operatoru ilə bağlanılan xidmət müqaviləsi;

25.1.5. fərdi qeyri-balansın tənzimlənməsi üçün qaz nəqli sistemi operatoru ilə bağlanılan alqı-satqı müqaviləsi;

25.1.6. qazın nəqli xidmətlərinin göstərilməsi üçün qaz nəqli sistemi operatoru ilə bağlanılan müqavilə;

25.1.7. qazın paylanması xidmətlərinin göstərilməsi üçün qazpaylayıcı sistem operatoru ilə bağlanılan müqavilə;

25.1.8. qaz şəbəkəsinə qoşulmaq üçün bağlanılan qoşulma müqaviləsi;

25.1.9. qazın saxlanması xidmətlərinin göstərilməsi üçün qazın saxlanması sistemi operatoru ilə bağlanılan müqavilə;

25.1.10. sərbəst olmayan istehlakçı ilə bağlanan qazın alqı-satqı müqaviləsi;

25.1.11. sərbəst istehlakçı ilə bağlanan qazın alqı-satqı müqaviləsi;

25.1.12. qanunvericiliyə zidd olmayan digər müqavilələr.

25.2. Bu Qanunun 25.1.1-25.1.10-cu maddələrində nəzərdə tutulan müqavilələr birtipli hesab olunur və onların formaları və standart şərtləri tənzimləyici tərəfindən müəyyən olunur.

25.3. Sərbəst olmayan istehlakçı ilə bağlanılan qazın alqı-satqı müqaviləsi aşağıdakıları əks etdirməlidir:

25.3.1. qazın qiyməti, həcmi, təchizat rejimi;

25.3.2. qazın keyfiyyət göstəriciləri;

25.3.3. istehlakçının kateqoriyası;
25.3.4. qazın dəyərinin ödənilməsi şərtləri;
25.3.5. qarşısızalmaz qüvvənin təsiri ilə bağlı olan hallar istisna olmaqla, qəza halları və qazın satışı müqaviləsi ilə müəyyən olunan keyfiyyətə uyğun olmaması nəticəsində dəyən ziyanın ödənilməsi şərtləri.

25.4. Məişət qaz qurğularını istifadə edən sərbəst olmayan istehlakçılar üçün qaz sayğacı paylayıcı sistem operatorunun vəsaiti hesabına, digər istehlakçılar üçün isə qaz sayğacı istehlakçının vəsaiti hesabına paylayıcı sistem operatoru tərəfindən təchiz edilir, quraşdırılır və dəyişdirilir.

V fəsil

Qaz təchizatı sektorunun inkişafı

Maddə 26. Qaz təchizatı sektorunun inkişafı üzrə dövlət proqramı və maliyyələşdirilməsi

26.1. Qaz təchizatı sektorunun davamlı təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə bu sektorun inkişafı üzrə dövlət proqramları qəbul edilir.

26.2. Qaz təchizatı sektorunun inkişafı üzrə dövlət proqramlarının layihələri qanunvericiliklə qadağan olunmayan mənbələr hesabına maliyyələşdirilir. Qaz təchizatı sektorunun inkişafı proqramı layihələrinin "Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş qaydada strateji ekoloji qiymətləndirilməsi aparılır.

Maddə 27. Qaz təchizatı obyektlərinin layihələndirilməsi, tikintisi, genişləndirilməsi və yenidən qurulması

27.1. Qaz təchizatı obyektlərinin layihələndirilməsi, tikintisi, genişləndirilməsi və yenidən qurulması Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsinə, şəhərsalma və tikintiyə dair digər normativ hüquqi aktlara, o cümlədən texniki normativ hüquqi aktlara uyğun olaraq həyata keçirilir.

27.2. Sistem əhəmiyyətli qaz təchizatı obyektlərinin layihələndirilməsi, tikintisi, genişləndirilməsi və yenidən qurulması üçün torpaq sahələri Azərbaycan Respublikasının torpaq qanunvericiliyinə uyğun olaraq ayrılır.

27.3. Qaz təchizatı obyektlərinin layihələndirilməsi, tikintisi, genişləndirilməsi və yenidən qurulması həyata keçirilərkən bu Qanunun, Azərbaycan Respublikasının "Texniki təhlükəsizlik haqqında" qanununun, eləcə də texniki təhlükəsizliyə aid digər normativ hüquqi aktların tələblərinə əməl olunmalıdır.

27.4. Qazın nəqli üçün uzunluğu 20 km və daha çox olan, diametri 500 mm və daha çox olan boru kəmərlərinin layihələndirilməsi mərhələsində "Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən olunmuş qaydada ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi sənədi hazırlanmalı və həmin sənədin dövlət ekoloji ekspertizası keçirilməlidir.

VI fəsil

Qaz təchizatı obyektlərinin təhlükəsizliyi, mühafizəsi, mühafizə zonaları və tədbirləri

Maddə 28. Qaz təchizatı sektorunda təhlükəsizlik

28.1. Qaz təchizatı obyektlərinin tikintisi, quraşdırılması, yenidən qurulması, istismarı və işçi vəziyyətdə saxlanması texniki rəqlament və təhlükəsizlik qaydalarının tələblərinə cavab verməlidir. Qaz təchizatı sektorunda həyata keçirilən təhlükəsizlik tədbirləri insanların həyat və sağlamlığının qorunmasını, eləcə də ətraf mühitin təhlükəsizliyini təmin etməlidir.

28.2. Qaz təchizatı obyektı qazın atmosfərə buraxılmamasını, onun təzyiqinin, temperaturunun, tərkibinin və digər göstəricilərinin texniki normativ hüquqi aktlara və tənzimləyicinin normativ xarakterli aktlarına uyğunluğunu təmin etməli, kənar təhlükəli təsirlərdən mühafizə olunmalıdır.

28.3. Qaz təchizatı sistemində hər hansı həqiqi və potensial təhlükə yaranarsa qaz təchizatı subyektləri dərhal tənzimləyiciyə, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) və aidiyyəti sistem operatoruna məlumat verməlidir. Qazın nəqli şəbəkəsində qəza hallarının qarşısının alınması və nəticələrinin aradan qaldırılması qaz nəqli sistemi operatoru tərəfindən, qazpaylayıcı şəbəkədə qəza hallarının qarşısının alınması və nəticələrinin aradan qaldırılması isə tənzimləyici cəlb edilməklə qazpaylayıcı sistem operatoru tərəfindən həyata keçirilir.

28.4. İstehlakçıların qaz qurğularına və boru kəmərlərinə müayinə və texniki xidmət göstərilməsi şərtləri Qaz Şəbəkəsi Məcəlləsi ilə müəyyən olunur.

28.5. Qaz təchizatı sistemlərinin təhlükə potensialı obyektlərində "Texniki təhlükəsizlik haqqında" və "Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların tənzimlənməsi və sahibkarların maraqlarının müdafiəsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunlarında nəzərdə tutulmuş hallarda və qaydada yoxlamalar keçirilir.

28.6. İstehlakçılar qaz qurğularının və boru kəmərlərinin təhlükəli vəziyyətdə istismar edilməsinə, texniki rəqlamentlərin tələblərinə uyğun gəlməyən qaz qurğularının quraşdırılmasına, qaz qurğularının təhlükəsiz istismarına maneə törədən müdaxiləyə görə məsuliyyət daşıyırlar. Qapalı məkanlarda (o cümlədən, yaşayış evlərində) quraşdırılan qaz qurğularının istehlakçıları həmin məkanlarda qaz sızmasını və dəm qazını təsbit edən cihaz (detektor) quraşdırmalı və onu işlək vəziyyətdə saxlamalıdırlar.

28.7. Sənaye qurğularının və proseslərinin, istehlakçı qurğularının, enerji daşıyıcılarının və məhsullarının sertifikatlaşdırılması "Uyğunluğun qiymətləndirilməsi sahəsində akkreditasiya haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən olunmuş qaydada akkreditasiya edilmiş uyğunluğu qiymətləndirən qurumlar tərəfindən aparılır.

28.8. Qaz təchizatı subyektləri qaz təchizatı sistemlərinin təhlükəli istismarına, işlək vəziyyətdə saxlanılmamasına, mühafizə zonalarının qorunmasında hərəkətsizliyə və texniki rəqlamentlərin tələblərinə əməl etməməyə görə məsuliyyət daşıyırlar.

Maddə 29. Qaz təchizatı obyektlərinin mühafizəsi, mühafizə zonası və tədbirləri

29.1. Qaz təchizatı obyektlərini kənar zərərli təsirdən qorumaq, habelə insanların həyatını, sağlamlığını və əmlakını mühafizə etmək və mümkün ola bilən qəzaların qarşısını almaq, onların zərərli təsirini azaltmaq məqsədilə tətbiq edilən qaz təchizatı obyektlərinin mühafizə zonası və tədbirləri ilə bağlı qaydalar müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən olunur.

29.2. Mühafizə zonası müəyyən edilən qaz təchizatı obyektləri və onların mühafizə zonaları barədə məlumatlar qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada daşınmaz əmlakın dövlət reyestrində qeydiyyatla alınmalıdır.

29.3. Hər təqvim ilinin birinci ayında qaz nəqli sistemi operatoru və qazpaylayıcı sistem operatoru qaz təchizatı obyektlərinin koordinatlarını, funksiyalarını, yer səthində

yerləşmə səviyyələrini və uzunluqlarını göstərən elektron xəritəni, habelə xəritədə qeyd olunan obyektlər barədə tənzimləyici tərəfindən müəyyən olunan məlumatları müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) və tənzimləyiciyə təqdim etməlidir.

VII fəsil

İnsanların həyatının,sağlamlığının, əmlakının və ətraf mühitin qorunması

Maddə 30. Qaz təchizatı sektorunda insanların sağlamlığının, əmlakının və ətraf mühitin qorunmasına dair ümumi tələblər

30.1. Qaz təchizatı subyektləri və istehlakçılar insanların həyatına, sağlamlığına, əmlakına və ətraf mühitə hər cür mənfi təsirdən çəkinməli və qaz təchizatından irəli gələn təsirləri minimuma endirməlidirlər.

30.2. Qaz təchizatı sahəsində fəaliyyətlə bağlı mövcud obyektlər ətraf mühitə təsir göstəricilərinə dair ekoloji tələblərə uyğun olduqda, həmin obyektlərin yenidən qurulması və ya həmin obyektlərdə mövcud qurğu və avadanlıqların dəyişdirilməsi üçün ƏMTQ sənədinin hazırlanması tələb olunmur, lakin həmin obyektlərə dair müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən verilən sənədlərdə (atıla bilən tullantı həddi (ABTH), buraxıla bilən axıntı həddi (BBAH), ekoloji pasport) ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində normativ hüquqi aktların və texniki normativ hüquqi aktların tələbləri nəzərə alınmaqla müvafiq dəyişikliklər edilir.

30.3. Qaz təchizatı sahəsində fəaliyyətlə bağlı mövcud obyektlərin fəaliyyəti zamanı təbiətdən istifadə şərtləri ətraf mühitə təsir göstəricilərinə dair ekoloji tələblərə uyğun olmadıqda və ya ilkin layihədə nəzərdə tutulandan fərqli texnologiyalar və texnoloji üsullar tətbiq edildikdə, həmin fəaliyyətə dair yenidən ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) aparılmalıdır.

30.4. Qaz təchizatı sahəsində fəaliyyətlə bağlı obyektlərin ətraf mühitə təsirinə qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) həyata keçirilərkən onların transsərhəd təsiri müəyyən edildikdə, həmin obyektlərin transsərhəd təsirlərinin qiymətləndirilməsi məsələləri Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə uyğun olaraq həll olunur.

Maddə 31. Qaz təchizatı sektorunda insanların həyatına, sağlamlığına, əmlakına və ətraf mühitə vurulmuş ziyana görə məsuliyyət

Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə başqa hallar nəzərdə tutulmadıqda, qaz təchizatı subyektinin təqsiri üzündən insanların həyatına, sağlamlığına, əmlakına və ətraf mühitə dəymiş zərər həmin zərəri vuran qaz təchizatı subyektini tərəfindən tam olaraq aradan qaldırılmalı və ya dəymiş zərərin əvəzi tam olaraq ödənilməlidir. Zərərin tam olaraq aradan qaldırılması insanların həyatına, sağlamlığına, əmlakına və ətraf mühitə zərər vurulana qədər mövcud olmuş vəziyyətin bərpasıdır. İnsanların həyatına, sağlamlığına, əmlakına və ətraf mühitə zərər vurulana qədər mövcud olmuş vəziyyətin tam bərpası mümkün olmadıqda, mülki qanunvericiliyə uyğun olaraq dəymiş zərərin əvəzi ödənilir.

VIII fəsil

Qaz təchizatı sistemində qəzalar və hadisələr zamanı qaz təchizatı obyektlərinin idarə edilməsi

Maddə 32. Qaz təchizatı sistemində qəza və hadisələrin idarə edilməsi

32.1. Qaz təchizatı obyektlərinin istismarını həyata keçirən hər bir qaz təchizatı subyekti baş verə biləcək qəzaların və hadisələrin (o cümlədən, fəvqəladə hadisələrin) və onların nəticələrinin aradan qaldırılmasına hazırlığı təmin etmək üçün aşağıdakı tədbirləri görməlidir:

32.1.1. Qəza-xilasetmə xidmətini təşkil etməli və ya müqavilə əsasında cəlb etməlidir;

32.1.2. Qəzaların və hadisələrin idarə edilməsi planlarını hazırlamalı və tənzimləyici ilə razılaşdıraraq təsdiq etməlidir;

32.1.3. Qəza və hadisələrin idarə edilməsi üçün signal, xəbərdarlıq və idarəetmə sistemlərinin quraşdırılmasını və işlək vəziyyətdə saxlanılmasını təmin etməlidir;

32.1.4. İşçilərin qəza və hadisələrin idarə edilməsinə dair təlimatlandırılmasını təmin etməlidir.

IX fəsil

Yekun müddəalar

Maddə 33. Qanunun pozulmasına görə məsuliyyət

Bu Qanunun tələblərini pozan şəxslər Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş hallarda məsuliyyət daşıyırlar.

Maddə 34. Qanunun qüvvəyə minməsi

34.1. Bu Qanun həmin Qanunun 35.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan mərhələlər üzrə tədbirlərin həyata keçirilməsi müddətlərinə dair müddəalar istisna olmaqla, 20____ il _____ 1-dən qüvvəyə minir.

34.2. Bu Qanunun qüvvəyə mindiyi gündən "Qaz təchizatı haqqında" Azərbaycan Respublikasının 30 iyun 1998-ci il tarixli 513-IQ nömrəli Qanunu (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998, № 9, maddə 563; 2004, № 7, maddə 505; 2007, № 5, maddə 442; 2009, № 10, maddə 768; 2010, № 5, maddə 374; 2011, № 4, maddə 262, № 12, maddə 1091; 2015, № 11, maddə 1251; 2016, № 12, maddə 1991; 2017, № 6, maddə 1018; 2018, № 3, maddə 380, № 4, maddə 634; 2019-cu il, №11, maddə 1689) ləğv edilir.

Maddə 35. Keçid müddəaları

35.1. Qaz təchizatı subyektlərinin və istehlakçıların qaz bazarındakı dəyişikliklərə uyğunlaşması, o cümlədən sərbəst rəqabət münasibətlərinin tətbiqi və çarpaz subsidiyalaşmanın ləğv edilməsi məqsədilə liberal qaz bazar elementlərinin tətbiqi prosesinin üç mərhələdən ibarət olmaqla aşağıdakı müddətlərdə həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur:

35.1.1. birinci mərhələ bu Qanunun qüvvəyə mindiyi tarixdən 2022-ci il dekabrın 31-dək davam edir;

35.1.2. ikinci mərhələ 2023-cü il yanvarın 1-dən başlayır və 2024-cü il dekabrın 31-dək davam edir;

35.1.3. üçüncü mərhələ 2025-ci il yanvarın 1-dən başlayır.

35.2. Hər bir mərhələnin şərtlərinin icra olunmasına və məqsədlərinin həyata keçirilməsinə nəzarət müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən tənzimləyici ilə birlikdə həyata keçirilir.

35.3. Birinci mərhələ aşağıdakı tədbirlərin həyata keçirilməsini nəzərdə tutur:

35.3.1. müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən yaradılmış mərkəzi qaz satıcısı tərəfindən qazın topdan satışının ikitərəfli müqavilələr əsasında həyata keçirilməsi;

35.3.2. qaz nəqli sistemi operatoru tərəfindən qazın nəqlinə icazənin alınması və bununla da qazın nəqli fəaliyyətinin qazın paylanması və satışı, idxal-ixrac fəaliyyətindən hüquqi və idarəçilik nöqtəyi-nəzərindən ayrılması;

35.3.3. qazpaylayıcı sistem operatoru tərəfindən qazın paylanmasına icazənin alınması və bununla da qazın paylanması və satışı fəaliyyətlərinin hüquqi və idarəçilik nöqtəyi-nəzərindən ayrılması;

35.3.4. qazın saxlanması sistemi operatoru tərəfindən qazın saxlanmasına icazənin alınması və bununla da qazın saxlanma fəaliyyətinin qazın paylanması və satışı fəaliyyətindən hüquqi və idarəçilik nöqtəyi-nəzərindən ayrılması;

35.3.5. tənzimləyici tərəfindən qaz bazarında qiymət (tarif), o cümlədən bütün istehlakçılar üçün qiymətlərin (tariflərin) müəyyən edilməsi;

35.3.6. ikinci mərhələyə hazırlıq, o cümlədən normativ hüquqi aktların və tənzimləyici tərəfindən normativ xarakterli aktların qəbul edilməsi, habelə ikinci mərhələdə bağlanması nəzərdə tutulan birtipli müqavilələrin təsdiq edilməsi, keçid balanslaşdırma və sistemin qeyri-balansının və fərdi qeyri-balansın tənzimlənməsi üçün tətbiq ediləcək mexanizmin, habelə mərkəzləşmiş qaydada klirinqin həyata keçirilməsi mexanizminin yaradılması.

35.4. Bu Qanunun 35.3.1-ci maddəsində qeyd olunan mərkəzi qaz satıcısı:

35.4.1. topdansatış qaz bazarında qazın satışını həyata keçirir;

35.4.2. qazın idxalını və ixracını həyata keçirir;

35.4.3. qazın nəqli, paylanması və saxlanması fəaliyyətləri ilə birbaşa və ya dolayısı ilə məşğul ola bilməz;

35.4.4. aşağıdakı vəzifələri daşıyır:

35.4.4.1. qaz təchizatı sektoruna aid normativ hüquqi aktların və normativ xarakterli aktların tələblərinə, habelə icazə şərtlərinə riayət etmək;

35.4.4.2. topdansatış qaz bazarının subyektləri ilə bağlanmış ikitərəfli müqavilələr əsasında onlar ilə qazın alqı-satqısını həyata keçirmək;

35.4.4.3. öz fəaliyyəti və bağlanmış ikitərəfli müqavilələr barədə hesabatları və məlumatları tərtib etmək və müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) və tənzimləyiciyə təqdim etmək.

35.5. Bu Qanunda nəzərdə tutulan icazələr alınanadək qaz təchizatı subyektlərinin fəaliyyəti onlar tərəfindən bu Qanunun qüvvəyə mindiyi tarixədək verilmiş və qüvvədə olan icazələr əsasında həyata keçirilir.

35.6. Tənzimləyici tərəfindən qiymətlər (tariflər) müəyyən edilənədək qüvvədə olan qiymətlər (tariflər) tətbiq edilir.

35.7. Bu Qanunun 7.1.3, 7.1.12, 7.1.18, 7.1.19, 7.1.25 - 7.1.27, 9, 10, 11.2, 11.3.1, 11.3.4 - 11.3.6, 11.4.1, 11.5, 12.2, 12.3.2, 12.3.3, 12.3.5, 12.5, 13.2, 13.3, 13.4.3, 13.4.6, 13.4.7, 13.5.1, 13.5.4, 14, 15.2, 15.3, 15.4.4, 15.4.5, 15.5.1, 15.5.5, 18 – 22 (20.6.4-cü, 20.6.5-ci, 22.4-cü maddələr isisna olmaqla), 24 və 25-ci maddələri 2023-cü il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.

35.8. İkinci mərhələdə aşağıdakı tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur:

35.8.1. mərkəzi qaz satıcısının funksiyalarına xitam verilməsi;

35.8.2. tənzimləyicinin normativ xarakterli aktları əsasında topdansatış qaz bazarının fəaliyyətini təşkil etmək məqsədilə qaz nəqli sistemi operatorunun tərkibində qaz bazarı operatorunun yaradılması;

35.8.3. qaz nəqli sistemi operatoru və qazpaylayıcı sistem operatorları tərəfindən tənzimləyicinin normativ xarakterli aktlarına uyğun olaraq qazın nəqli və qazın paylanması fəaliyyətlərinin həyata keçirilməsi;

35.8.4. qazın nəqli şəbəkəsinə qoşulmuş sərbəst istehlakçıların qaz satıcısını seçmək hüququnun təmin edilməsi;

35.8.5. tənzimləyici tərəfindən qaz bazarındakı tənzimlənən qiymətlərin (tariflərin), o cümlədən qazın nəqli və paylanması, sərbəst olmayan istehlakçılar üçün pərakəndə satış tariflərinin tətbiq edilməsi;

35.8.6. qaz nəqli sistemi operatorunun və qazın saxlanması sistemi operatorunun idarəetməyə verilməsi;

35.8.7. topdansatış qaz bazarında balanslaşdırıcı bazarın tətbiq edilməsi;

35.8.8. üçüncü mərhələyə hazırlıq, o cümlədən bu Qanunda nəzərdə tutulan normativ hüquqi aktların və tənzimləyici tərəfindən normativ xarakterli aktların qəbulu, habelə bu Qanunda nəzərdə tutulan müqavilələrin bağlanması.

35.9. Bu Qanunun 20.6.4-cü, 20.6.5-ci, 22.4-cü və 23-cü maddələri 2025-ci il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.